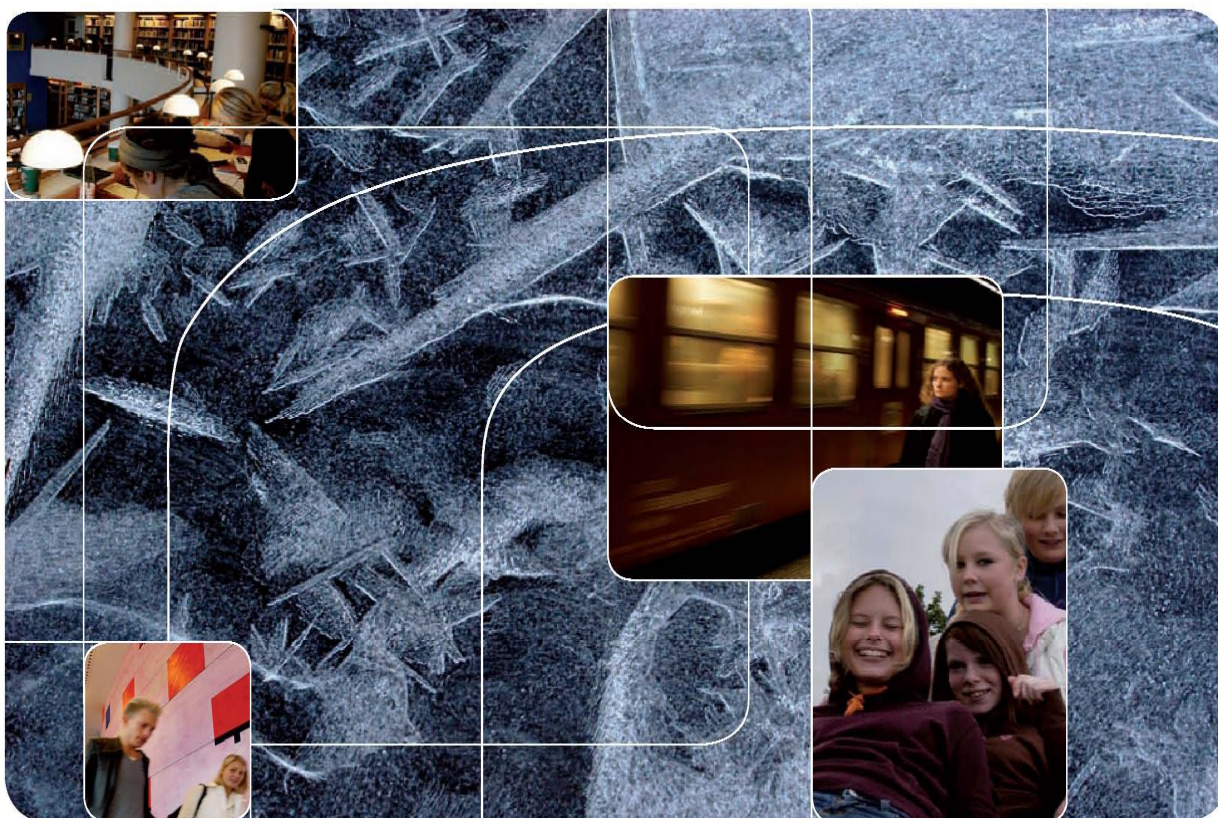

Rapport fra Norges formannskap i Nordisk Ministerråd 2006

Det nye Norden:
Fornyelse og samarbeid i Nord-Europa

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Det nordiske regjeringssamarbeidet er viktig. Det gir oss ein kanal til å påverke utviklinga i vårt eige land, i Norden, i våre nærrområde og i Europa.

Hovedprioriteringane i den norske formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet i 2006 har vore: Nordområda i Europa, den nordiske velferdsmodellen og kunnskap, fornying og verdiskaping. Samtidig har formannskapet særleg framheva ei vidareføring av to oppgåver frå tidligare formannskapar: Arbeidet med å sikre opne grenser i Norden og at fornyinga og effektiviseringa av det nordiske samarbeidet skal halde fram.

Vi utforma klare prioriteringar og gjennomførte eit ambisiøst formannskap. Dette ville ikkje vore mogleg utan eit godt samarbeid med det nordiske miljøet i Noreg og i dei andre nordiske land. Eg rettar ein stor takk til alle som har bidratt til arbeidet. Dialogen med den parlamentariske sida i Nordisk Råd har òg vore særst god. Eg vonar at denne rapporten viser at våre ambisjonar som formannskapsland i 2006 i det nordiske regjeringssamarbeidet i stor grad har blitt oppfylde.

Oslo, februar 2007.

Heidi Grande Røys

Heidi Grande Røys

Foto: Thomas Bjørnflaten

Nordisk samarbeidsminister
Heidi Grande Røys

UTENRIKSDEPARTEMENTET
Nordisk sekretariat
19.02.2007

Rapport om Norges formannskap i Nordisk Ministerråd 2006

**Det nye Norden
Fornyelse og samarbeid i Nord-Europa**

Rapporten er sammenstilt på basis av bidrag fra departementene

Innhold	Side
1. Sammendrag. Formannskapetets hovedprioriteringer	3
2. Samarbeid i Europas nordområder	5
3. Den nordiske velferdsmodellen	7
3.1 Universell utforming; et samfunn for alle	7
3.2 Sosial- og helsepolitikk	7
3.3 Familie- og likestillingpolitikk	9
3.4 Barne- og ungdomspolitik	10
3.5 Lovgivningssamarbeid	12
3.6 Økonomi og finanspolitikk	13
4 Kunnskap, fornyelse og verdiskaping	15
4.1 Utdanning og forskning	15
4.2 Kultursamarbeid	18
4.3 Nordisk språksamarbeid	20
4.4 Nærings-, energi- og regionalpolitisk samarbeid	20
4.5 Fiskeri, jordbruk, skogbruk og næringsmidler	24
4.6 Arbeidsmarked og arbeidsmiljø	26
4.7 Miljø	27
5 Videreføring av tidligere formanskaps prioriteringer	31
5.1 Grensehindringer	31
5.2 Struktur- og effektiviseringsarbeid	33
6. Annet samarbeid	34
6.1 Samarbeidet mellom statsministrene	34
6.2 Det utenrikspolitiske samarbeidet	34
6.3 Nordisk forsvarspolitisk samarbeid	36
6.4 Forbrukerpolitikk	38
6.5 Bolig og bygg	39
6.6 Samepolitisk samarbeid	40
Vedlegg 1: Prosjekter finansiert med midler fra formannskapspuljen 2006	42

1. Sammendrag. Formannskapetets hovedprioriteringer

Det norske formannskapet i 2006 hadde følgende hovedprioriteringer:

- Samarbeidet i Europas nordområder
- Den nordiske velferdsmodellen
- Kunnskap, fornyelse og verdiskaping

Nordområdene og nabopolitikken

Under norsk ledelse ble det i 2006 innledet en ny fase i samarbeidet med de baltiske land og Nordvest-Russland. Vi videreutviklet et regulært myndighets samarbeid med de baltiske land, samtidig som nye samarbeidsprogram for Nordvest-Russland og Arktis startet opp. Innenfor rammen av Russland-programmet ble det utarbeidet et kunnskapsoppbyggings- og nettverksprogram med en samlet økonomisk ramme på 32 mill. DKK.

Etter lang tids forberedelser åpnet Ministerrådet høsten 2006 kontor i Kaliningrad, som sammen med kontoret i St. Petersburg skal styrke dialogen og samarbeidet med Nordvest-Russland. Samarbeidet med EU og andre nordlige regionale råd – særlig Barentsrådet under norsk og så finsk formannskap – er styrket. Innen sosialpolitikk er det utvikla et samarbeid med det russiske formannskapet i Europarådet. Samarbeidet med NGO'er i Russland og Hviterussland er økt, og Ministerrådet har i samarbeid med EU engasjert seg i demokratiserings-prosessen i Hviterussland gjennom støtte til et eksiluniversitet i Vilnius.

Ministerrådets arktiske samarbeid ble i 2006 evaluert. Det nordiske samarbeidet i Arktis er styrket og tilført økte midler, særlig innen forskning. Samarbeidet i Vest-Norden har òg fått et løft ved at bevilgningen til NORA –Nordisk Atlantsamarbeid – er økt.

Den nordiske velferdsmodellen

Det norske formannskapet har lagt vekt på at barn og unge skal bli hørt og få anledning til å delta i de aktuelle debatter som pågår på nordisk plan. I januar 2006 ble det derfor opprettet et nordisk ungdomspanel, bestående av fjorten ungdommer fra de nordiske landene og selvstyreområdene. Panelets oppdrag har vært å presentere ungdoms opplevelser av dagens velferdssamfunn, og hva slags forventninger de har til fremtiden i Norden. Økt fokus på miljøvern, å legge til rette for økt mobilitet på tvers av landegrenser og kulturer, og å skape entusiasme rundt Norden og det nordiske samarbeidet, var deres hovedutfordringer til Nordisk Ministerråd.

Det er fra norsk side tatt initiativ til en rekke prosjekt for å fremme det nordiske samarbeidet som er knyttet til universell utforming. Med grunnlag i Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, ble det initiert syv prosjekter under norsk formannskap.

Det russiske formannskapet i Europarådet og det norske formannskapet i Nordisk Ministerråd falt sammen i tid i 2006. Under en felles konferanse i St. Petersburg 21.- 22. september 2006 ble det lansert en ny handlingsplan for personer med nedsatt funksjonsevne. Konferansen var et samarbeid mellom de to formannskap, og samlet over 200 deltakere fra hele Europa.

Fra norsk side ble det lagt vekt på at Velferdsforskningsprogrammet skulle følges med nye tiltak bl. a. videre forskning som skal ivaretas av ministerrådets egen forskingsinstitusjon, Nordforsk.

Nordisk Ministerråd fremmet i 2006 sin nye strategi for barn og unge i Norden. Nordisk telemedisinsk samarbeidsforum, som ble utnevnt i mars 2006, har hatt 3 møter i 2006 der juridiske, finansielle og organisatoriske problemstillinger knyttet til telemedisinske-/e-helsetjenester på tvers av landegrensene i Norden ble diskutert.

Kunnskap, fornyelse og verdiskaping

Den tredje hovedpilaren i formannskapsprogrammet var kunnskap, fornyelse og verdiskaping. Under formannskapet la Norge vekt på å følge opp vedtatte nordiske strategier og initiativ for perioden 2005-2007 om "Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser".

NordPluss – programmene ble evaluert i 2006, og en ny organisering ble vedtatt. De baltiske stater blir med i utvekslingsordningen som likeverdige partnere fra 2008.

På skoleområdet var hovedprioriteringene i 2006 samarbeid om kvalitet i utdanningen, inkludert yrkesutdanningen, økt utdanningssamarbeid Nordvest-Russland og styrking av mobilitetsordningene.

Norge har i formannskapsåret pekt på behovet for å styrke et samordnet nordisk samarbeid om den arktiske forskningen. En internasjonal konferanse om "Investing in Research and Innovation" ble arrangert i samarbeid med EU.

Videreføring av prioriterte oppgaver fra tidligere formannskap

Formannskapet initierte og ledet i 2006 et utredningsarbeid som så på reformer i Ministerrådets budsjettprosess.

En fornyet innsats i arbeidet med å fjerne grensehindringer kom i gang gjennom et forslag fra norsk side om å etablere såkalte pådriverordninger på særskilte områder.

Ny organisasjonsstruktur for Nordisk Ministerråd trådte i kraft fra 1. januar 2006.

2. Samarbeid i Europas nordområder

Samarbeid med Nordvest-Russland, de baltiske land, Arktis, Vestnorden og EU

Ministerrådet har i løpet av 2006 utarbeidet et nytt kunnskaps- og nettverksprogram, som er fullt operativt fra januar 2007. Programmet har en økonomisk ramme på vel 32 MDKK og er rettet inn mot 4 hovedområder: Offentlig forvaltning, utdanning og forskning, næringslivet og det sivile samfunnet. Virksomheten skal bidra til langsiktig kompetanseheving, mobilitet og nettverksoppbygging, fremme økt økonomisk utvikling og konkurransekraft, samt styrke rettsstaten og demokratiet. Programmet kan gi rom for at opp mot 500 russere kan ha korte opphold i ett av de nordiske landene, og kan spille en reell rolle for demokratiseringa i området.

Visse delprogram skal også kunne omfatte hviterussiske borgere og organisasjoner som et ledd i prosessen med å bidra til et demokratisk Hviterussland.

Etter lang tids forberedelser åpnet Ministerrådet høsten 2006 kontor i Kaliningrad, som sammen med kontoret i St. Petersburg skal styrke dialogen og samarbeidet med Nordvest-Russland. Innen sosialpolitikk er det utviklet et samarbeid med det russiske formannskapet i Europarådet. Samarbeidet med EU og andre nordlige regionale råd – særlig Barentsrådet under norsk og så finsk formannskap – er styrket. Det norske formannskapet representerte Nordisk Ministerråd på det årlige samrådsmøte mellom formanskapene Barentsrådet, Arktisk Råd, Østersjørådet, EU og Nordisk Ministerråd. Møtet fant sted i Moskva i august. Formannskapet hadde videre et eget møte med formannskapet i Østersjørådet i november. Norge representerte også ministerrådet på møtet for Den nordlige dimensjonens Senior Officials i september.

Samarbeidet med NGO'ere i Russland og Hviterussland er økt, og Ministerrådet har i samarbeid med EU engasjert seg i demokratisering i Hviterussland gjennom støtte til et eksiluniversitet i Vilnius.

Økt skolesamarbeid med Nordvest-Russland stod på dagsorden under det norske formannskapet. I september 2006 ble det avholdt et seminar i Finnmark og Nordvest-Russland mellom representanter for nordiske og russiske skolemyndigheter og representanter for lokale samarbeidsskoler. Det ble lagt fram gode erfaringer fra bilateralt regionalt skolesamarbeid, etablert kontakter og diskutert mulige fremtidige samarbeidsområder.

Erfaringene vil inngå i strategien for samarbeidet med Nordvest-Russland og det vil bli arbeidet videre med å utvikle samarbeidet 2007.

Neste generasjon Nordplus-programmer starter opp 2008, og skal også være åpen for de baltiske landene på like fot med de nordiske.

Formannskapskonferansen "Investing in Research and Innovation - Exchanging European Experiences in a Nordic Context" ble arrangert i samarbeid med EU-kommisjonen i København i oktober. Her ble søkelyset rettet mot behovet for et sterkt organ på Nordisk nivå – NordForsk - åpning av nasjonale forskningsprogrammer, samspill mellom forskning og innovasjon, forskermobilitet i Norden og Europa, regionenes rolle (inkl. Baltikum) og Nordens bidrag til Lisboa-strategien. Kunnskapsministeren og EUs forskningskommissær Janez Potocnik deltok. Konferansen hadde ca. 250 deltakere fra 27 land. En felles konklusjon understreker betydningen av det nordiske samarbeidet og Nordic Research and Innovation Area (NORIA) som en brobygger mot det europeiske samarbeidet. Et sentralt virkemiddel for å realisere NORIA er en gradvis åpning av nasjonale programmer på nordisk nivå.

Norge har i formannskapsåret lagt vekt på at Norden bør være en foregangsregion innen arktisk forskning og pekt på behovet for å styrke et samordnet nordisk samarbeid om den arktiske forskningen. Spesielt viktig er det å øke kunnskapen om klimaendringene i Arktis. CICERO (Senter for klimaforskning) har utført en forstudie som vil legges til grunn når Nordisk Ministerråd skal vurdere å gjennomføre en hovedstudie.

Nordisk Ministerråd er opptatt av menneskene som bor i regionen og spiller en viktig rolle i arbeidet med å bedre levekårene for innbyggerne i den nordlige delen av Europa. I 2005 startet et samarbeid mellom Europarådet og Nordisk Ministerråd der målet er å bedre situasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne i nordområdene. Det russiske formannskapet i Europarådet og det norske formannskapet i Nordisk Ministerråd falt sammen i tid i 2006. Under en felles konferanse i St. Petersburg 21.- 22. september 2006 ble det lansert en ny handlingsplan for personer med nedsatt funksjonsevne. Konferansen var et samarbeid mellom de to formannskap, og samlet over 200 deltakere fra hele Europa.

Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH) har igangsatt et treårigt samarbeidsprogram rettet mot barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier i de tre baltiske landene og Nordvest-Russland, der man bl. a. vil ha hovedfokus på utvikling av lokalbaserte tiltak og tjenester som gjør det mulig for barn med nedsatt funksjonsevne å bo hjemme hos sine foreldre/pårørende, og bedre situasjonen for barn med nedsatt funksjonsevne som bor på institusjon.

Samarbeidet med Nordvest-Russland og de baltiske landene er under omforming på kulturområdet, som følge av ny struktur for det nordiske kultursamarbeidet. Som ledd i dette arbeidet arrangerte Nordisk Ministerråd og Barentssekretariatet et kulturseminar i Kirkenes og Nikel høsten 2006 med deltakelse av vel 100 kulturaktører fra nordområdene i Russland, Norge, Sverige og Finland. Temaet for seminaret var utvikling av fremtidig nordisk-russisk kultursamarbeid i Barentsregionen.

3. Den nordiske velferdsmodellen

3.1 Universell utforming; et samfunn for alle

Med grunnlag i Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, ble det initiert syv prosjekter under det norske formannskapet i Nordisk Ministerråd 2006, knyttet til profilen "Universell utforming - et samfunn for alle" under den nordiske velferdsmodellen. Prosjektene er:

- Nordisk opplæring og utdanning i universell utforming.
- Demokrati for alle.
- Nordisk-baltisk seminar om universell utforming som nasjonal strategi.
- Stadsplanering for alle.
- Tilgjengelighet til kulturhistoriske miljøer.
- Landskap for alle.
- Universell utforming i konsekvensutredning.

Samlet ble det stilt ca NOK 1 mill. til disposisjon for å gjennomføre disse prosjektene fra norsk side. I tillegg kommer midler og egeninnsats fra forvaltningsorganene for prosjektene og samarbeidspartnere. Fem av prosjektene ble bevilget DKK 850 000 fra formannskapspuljen under Nordisk Ministerråd.

Prosjektene samler nordiske forvaltnings- og fagmiljøer for å utvikle strategier for utvikling av prinsippene for universell utforming, og hvorledes prinsippene kan anvendes på de ulike områder. I prosjektene framheves profilen "Universell utforming - et samfunn for alle" som en vesentlig del av den nordiske velferdsmodellen.

3.2 Sosial- og helsepolitikk

En viktig sak for det norske formannskapet har vært å bidra til et nordisk samarbeid om produksjon av influensavaksine. De nordiske landene har per i dag begrenset kapasitet til egen produksjon av influensavaksine. Dette skjer i en periode der risikoen for et utbrudd av pandemisk influensa er stigende, og der det vil kunne oppstå plutselig knapphet på produksjonskapasitet ved et utbrudd. Under Norges formannskap har man utredet to alternative modeller for nordisk samarbeid, en offentlig kontrollert modell basert på lisensproduksjon og en offentlig-privat samarbeidsløsning. Utredningene ble framlagt i november 2006, men det har så langt ikke vært mulig å konkludere om valg av samarbeidsmodell. Utredningene vil derfor bli drøftet videre under Finlands formannskap i 2007.

Et hovedtema i det norske formannskapet har vært den nordiske velferdsmodellen, og hvordan denne er under press fra mange hold. Utviklingen i nordområdene er viktig i så måte, og langs grensen mellom de nordiske land og

Russland finner vi de største forskjellene i verden av levestandard og forekomst av smittsomme sykdommer. På sitt møte i juni 2006 diskuterte de nordiske helse- og sosialministrene mulighetene og utfordringene utviklingen i nordområdene stiller den nordiske velferdsmodellen overfor.

Ministerrådet prioriterer i sitt Russlandsprogram for 2006-2008 aktiv deltakelse i Partnerskapet for helse og livskvalitet under Nordlige Dimensjon. Enkelte nordiske institusjoner er på sine fagområder engasjert i samarbeid i Nordvest-Russland, f. eks deltar den Nordiske høyskolen for folkehelsevitenskap i oppbyggingen av folkehelseutdanning i Arkhangelsk.

En del av Ministerrådets prosjektmidler på helseområdet i 2006 har gått til tiltak i Russland. Tema for prosjektene er utvikling av alternativer til institusjonsplassering for foreldreløse barn, tiltak mot seksuell utnyttelse av barn, styrking av metoder for arbeid med familiebasert omsorg, og utvikling av flersektorielle tiltak for utsatte barn og unge. I samarbeid med ND-partnerskapets ekspertgruppe på livsstil utvikles tiltak for forebyggende arbeid mot alkohol og narkotika blant unge i St. Petersburg og Kaliningrad.

Et annet tema som ble tatt opp på ministermøtet var behovet for sosiale og forebyggende tiltak for å bekjempe menneskehandel. Formannskapet har fulgt opp dette gjennom et tverrsektorielt seminar om menneskehandel i september 2006, der helse- og sosialsektoren, likestillingssektoren og lovgivingsområdet diskuterte hvordan man best mulig kan styrke en felles koordinert innsats for bekjempelse av menneskehandel på tvers av de involverte ministerrådene. Seminaret ble et viktig innspill i det videre arbeidet for å styrke en koordinert innsats til bekjempelse av menneskehandel i Nordisk Ministerråds regi.

I tråd med sektorens samarbeidsprogram har Norge i formannskapsåret videreført det nordiske samarbeidet om rusproblematikk, ved å legge vekt på å skape solid viten om utviklingen i holdninger og innsats i de enkelte nordiske land. Norge inviterte de nordiske landene til en ekspertkonferanse for å formidle hvert enkelt lands erfaringer på området og for å bidra til å sette et sterkere fokus på området. På konferansen deltok ca. 100 fagpersoner.

Norge inviterte også til en nordisk-baltisk ekspertkonferanse om alkohol- og narkotikaforebygging i Vilnius 7.–8. desember 2006. Målet var å drøfte faglige utfordringer ut fra et integrert og helhetlig perspektiv. Konferansen understreket nytten av utbygging av det faglige samarbeidet med de baltiske statene på rusområdet. Det ble uttrykt stor interesse for nordiske erfaringer.

Som en følge av omorganiseringen av Nordisk Ministerråd i 2005 ligger nå narkotikaspørsmål under MR-S. Det er lagt opp til å videreføre et uformelt nordisk embetssamarbeid for erfaringsutveksling og dialog om narkotikasaker, ved at det til enhver tid sittende formannskap i Nordisk Ministerråd tar initiativet

til å videreføre det uformelle narkotikasamarbeidet. Det norske formannskapet inviterte til møtet Nordisk narkotikaforum i juni 2006.

Nordisk telemedisinsk samarbeidsforum, som ble utnevnt i mars 2006, har hatt 3 møter i 2006 der juridiske, finansielle og organisatoriske problemstillinger knyttet til telemedisinske-/e-helsetjenester på tvers av landegrensene i Norden ble diskutert. En rapport er skrevet og vil bli trykt opp, og forumets arbeid ble presentert for embetskomiteen på møtet i Oslo i november.

Muligheter for styrket samarbeid på legemiddelområdet ble tatt opp i embetskomiteen og i andre uformelle fora mellom nordiske myndigheter. Det er påbegynt et arbeid med en intensjonserklæring for samarbeid om vurdering av legemidlers kliniske effekt. Det legges opp til at den Nordiske høyskolen for folkehelsevitenskap skal ha en rolle i den videre utviklingen av samarbeidet.

Vedrørende det fortsatte arbeidet med å fjerne grensehindringer har helse- og sosialsektoren fulgt opp samarbeidsministrenes vedtak om opprettelse av en pådriverordning, men har ikke utnevnt noen person ennå.

3.3 Familie- og likestillingspolitikk

Norge har i sitt formannskapsår fått vedtatt et nytt samarbeidsprogram for likestilling for perioden 2006-2010 – ”Med fokus på kjønn er målet et likestilt samfunn.” Det nye samarbeidsprogrammet ble lansert på en konferanse for MR-likestilling den 9. og 10. februar 2006. Samarbeidsprogrammet fokuserer på to tema: I ”Kjønn og makt” og II ”Kjønn og ungdom”. I tillegg tas temaet ”Kjønn, kultur og kommunikasjon” opp.

Under formannskapsåret er det totalt avholdt 2 ministermøter; ett ordinært ministermøte og et nordisk-baltisk ministermøte. Under det norske formannskapet har en også forhandlet frem et ny samarbeidsavtale og strategi for Nordisk instituttet for kvinne- og kjønnsforskning, NIKK. Avtalen skal evalueres i løpet av 2007.

Et nordisk fagseminar relatert til ”Kjønn, kultur og kommunikasjon” ble arrangert i Oslo 12. – 13. oktober 2006 av Barne- og likestillingsdepartementet i samarbeid med Kultur- og kirkedepartementet. På seminaret ble en kartlegging av hvordan kvinner og menn, jenter og gutter i større idrettsarrangement fremstilles i media presentert. Det var bred enighet om at det er et stort behov for mer kjønnsdelt statistikk og forskning på kulturfeltet, samt at temaet bør følges opp slik samarbeidsprogrammet for perioden 2006-2010 legger opp til.

Med utgangspunkt i at kjønn og ungdom er ett av hovedsatsningsområdene i det nordiske likestillingssamarbeidet 2006 – 2010 ønsket det norske formannskapet å utfordre nordisk ungdom til å lage en Hvitbok om ungdoms syn på og oppfatning

om kjønnslikestilling. Boken ble ferdigstilt til Ministerrådskonferansen i mai og overlevert de nordiske likestillingsministrene, som besluttet å videreføre arbeidet til å bli et dokument som rettet seg direkte til ungdom. For Norges del ble arbeidet med en ungdomsprofilert nettside med utgangspunkt i Hvitboken startet opp under nettstedet www.ung.no i 2006. Nettsiden beregnes å være i drift fra mars 2007, og vil være tilgjengelig i hele programperioden ut 2010.

En konferanse om menn og likestilling – som opprinnelig var planlagt i 2006 – avvikles i stedet i februar 2007. Mannskonferansen skal oppsummere de erfaringene som ble gjort i perioden (2001-2005), og gi en rapport til Ministerrådet for likestilling med anbefalinger om arbeidet videre. Konferansen vil belyse de politikkområdene som den nordiske arbeidsgruppen for menn og likestilling har trukket frem som de viktigste å arbeide videre med både nasjonalt og nordisk.

Den nordiske familiepolitiske konferansen "Familie- og velferdspolitiske ordninger i Norden - ulike modeller og deres konsekvenser for likestilling mellom kjønnene" ble arrangert på Åland 23.-24. november 2006. Målsettingen var å vurdere de ulike landenes varianter av den nordiske velferdsmodellen i et likestillingsperspektiv. Gode ordninger for småbarnsfamilier og et fleksibelt arbeidsliv gjør det mulig for både kvinner og menn å kombinere arbeid og familieliv, og dette er vesentlig for at familier skal skaffe seg flere barn.

Konferansen var en del av et større prosjekt med samme tittel. NIKK hadde fått i oppdrag å kartlegge aktuelle ordninger i de nordiske land og selvstyrte områder og vurdere hvilke ordninger som har best effekt for å bidra til likestilling mellom kjønnene i familie- og arbeidsliv. Resultatene av NIKKs kartlegging og vurdering var et av hovedpunktene på konferansen.

3.4 Barne- og ungdomspolitik

Nordisk Ministerråd fremmet i 2006 sin nye strategi for barn og unge i Norden. Strategien, som skal være retningsgivende for hele Nordisk Ministerråd sin aktivitet overfor barn og unge, har som visjon at Norden skal være verdens beste sted for barn og unge. I strategien understrekes de ulike politikkområders ansvar for å ivareta et barne- og ungdomsperspektiv. Nordisk barne- og ungdomskomite (NORDBUK) skal hvert år rapportere om de ulike sektorenes arbeid på barne- og ungdomsområdet til de nordiske samarbeidsministrene.

Et mål i det norske formannskapsåret har vært å synliggjøre ungdom som en ressurs og som en viktig dialogpartner. Derfor har man lagt vekt på at barn og unge skal bli hørt og få anledning til å delta i de aktuelle debatter som pågår på nordisk plan. Særlig har man søkt å engasjere ungdom i en debatt omkring hvordan de nordiske velferdssystemene kan og bør se ut i fremtiden.

I januar 2006 ble det opprettet et Nordisk Ungdomspanel, bestående av fjorten ungdommer fra de nordiske landene og selvstyreområdene. Panelets oppdrag har vært å presentere ungdoms opplevelser av dagens velferdssamfunn, og hva slags forventninger de har til fremtiden i Norden. Panelet har også blitt bedt om å gi sine innspill til hva de mener vil være de viktigste forutsetningene for at Nordisk Ministerråd skal kunne leve opp til sin visjon om at Norden skal være verdens beste sted for barn og unge.

Panelet har hatt møter med ungdomsgrupper, politikere, embetsverk og frivillige organisasjoner. De har arrangert sitt eget "toppmøte om velferdspolitik" for ungdom, og de har utformet nettportalen www.velferdsvillaen.org, som på en lærerik måte beskriver styrker og svakheter ved den nordiske velferdsmodellen, sett med ungdoms øyne.

I desember 2006 avleverte panelet resultatene av sitt arbeid til de nordiske samarbeidsministrene. Økt fokus på miljøvern, å legge til rette for økt mobilitet på tvers av landegrenser og kulturer og å skape entusiasme rundt Norden og det nordiske samarbeidet, var tre av hovedutfordringene som Nordisk Ungdomspanel presenterte for ministrene.

Panelet har fått mye oppmerksomhet gjennom året. Det har bidratt til at ungdom har kommet til orde, og vist at ungdom representerer en viktig og positiv stemme i samfunnsdebatten. Nordisk barne- og ungdomskomite (NORDBUK) - Nordisk Ministerråds rådgivende og koordinerende organ i barne- og ungdomsspørsmål – vil få et ansvar for å følge opp panelets arbeid.

Norge tok gjennom sitt formannskap initiativ til et nordisk- baltisk samarbeid om aktiviteter i forbindelse med Europarådets ungdomskampanje for å fremme mangfold, menneskerettigheter og deltakelse (All Different - All Equal). Et nordisk-baltisk ungdomsarrangement ble avholdt i København høsten 2006. Ungdomsorganisasjoner i de nordiske og baltiske landene samarbeidet om arrangementet, som fokuserte på kampanjens kjerneområder; mangfold, menneskerettigheter og deltakelse.

I europeisk og global sammenheng er barnefattigdommen i Norden et relativt marginalt problem. Gjennom levekårsundersøkelser i både Norge og i de nordiske land er det imidlertid avdekket at mange barn er fattige, i den forstand at familien ikke har økonomi til å delta i vanlige aktiviteter på lik linje med andre barn eller at foreldre har rusproblemer eller psykiske problemer som gjør at både barn og voksne marginaliseres og ekskluderes fra deltakelse i arbeidsliv og fritidstilbud. Spesielle utfordringer knytter seg til barn med ikke-vestlig minoritetsbakgrunn og sosial inklusjon/eksklusjon. Spørsmål som knytter seg til disse barnas deltakelse i fritidstilbud og på andre viktige arenaer er spesielt interessant å belyse i en nordisk kontekst. Norge ønsket i sin formannskapsperiode å sette fokus på den nordiske barnefattigdommen og dets

uttrykk gjennom en nordisk konferanse. Planlegging av konferansen ble startet i 2006, men selve konferansen blir avviklet i april 2007. Konferansen tar sikte på å samle både praktikere og forskere for å se på viktige spørsmål knyttet til temaet.

3.5 Lovgivningssamarbeid

Innenfor rammen av det norske formannskapet har det vært gjennomført flere seminarer. Tidlig i formannskapsåret ble det avholdt et seminar om voksnes kontakt med barn - særlig på internett - med hensikt å begå overgrep mot dem. Det er også arrangert seminarer om alternativ tvisteløsning og advokat- og rettshjelpsordninger i Norden. Videre holdt Justisdepartementet i samarbeid med Senter for menneskerettigheter et nordisk seminar om diskrimineringsvern høsten 2006.

I juni 2006 hadde de nordiske justisministrene sitt årlige møte hvor sentrale temaer innenfor det nordiske justissamarbeidet stod på dagsorden. Med bakgrunn i moderniseringsprosessen i Nordisk Ministerråd og en debatt ført på det 37. nordiske juristmøtet, diskuterte ministrene det nordiske lovgivningssamarbeidets fremtid. Debatten viste en samstemt oppfatning blant justisministrene om at lovgivningssamarbeidet på deres ansvarsområde fortsatt er effektivt og levende, men det bedrives på et annet vis enn tidligere.

Justisministrene besluttet videre å initiere en arbeidsgruppe med mandat å se nærmere på samarbeidet mellom de nordiske påtalemyndigheter. Arbeidsgruppen skal redegjøre for og vurdere dagens samarbeidsformer og behovet for ytterligere samarbeid.

I formannskapsperioden har det også vært avholdt et møte og holdt løpende kontakt mellom de nordiske justisdepartementene for å sørge for en koordinert gjennomføring av den nye nordiske konvensjonen om overlevering av personer for straffbare forhold. Ikrafttreden vil skje senest ved årsskifte 2007/2008.

Med bakgrunn i justisministrenes beslutning om videre oppfølging av innsatsen mot korrupsjon ble det våren 2006 tatt kontakt med Riksadvokatembetet. Riksadvokaten har senere tatt opp spørsmålet om et mer permanent opplegg for samarbeid og erfaringsutveksling i nordisk sammenheng for operativt personell som arbeider med korrupsjons- og korrupsjonslignende saker med sine nordiske kollegaer. Det var enighet på det nordiske riksadvokatmøtet om å sette i gang samarbeid om et slikt opplegg.

3.6 Økonomi og finanspolitikk

Hovedprioriteringer for det norske formannskapet innenfor det økonomiske og finansielle området i 2006 har vært:

- Videreutvikle de nordiske velferdssamfunn
- Bidra til en balansert og bærekraftig vekst i de nordiske økonomiene, der høy sysselsetting og lav arbeidsledighet er prioriterte mål
- Videreføre den økonomiske integrasjonen innenfor Norden og med Europa
- Fremme fellesnordiske interesser internasjonalt

De nordiske finansministrene (MR-Finans) hadde to møter under ledelse av finansministeren i 2006. Under møtene har den økonomiske politikken og konjunkturutviklingen i de nordiske landene, finansielle spørsmål, skatte-spørsmål og EU/EØS-saker vært sentrale og faste punkter på dagsorden.

Embetskomiteene for økonomi- og finanspolitikk (EK-Finans) har i 2006 avholdt fem møter, samt én telefonkonferanse. For øvrig har det vært møter i en rekke arbeidsgrupper under sektorens ansvarsområde, herunder Konjunkturgruppen som bl.a. har utarbeidet den årlige konjunkturrapporten om de nordiske landene, Miljø- og økonomigruppen, Referansegruppen for nordisk samarbeid på verdipapirirområdet, samt en rekke grupper med spesielle utredningsoppdrag, jf. nedenfor.

MR-Finans vedtok å igangsette et nordisk samarbeid om inngåelse av avtaler med skatteparadiser om informasjonsutveksling. Samarbeidet er en oppfølging av OECDs prosjekt mot skadelig skattekonkurranse. Til sammen over 30 skatteparadiser har avgitt politisk bindende erklæringer om å åpne for innsyn og å bidra til effektiv informasjonsutveksling. For å oppnå dette må det imidlertid inngås bilaterale overenskomster. Ved en felles opptreden vil de nordiske land både ha større gjennomlagskraft og kunne spare betydelige ressurser.

Finansministrene hadde en drøfting av bruk av økonomiske virkemidler i miljøpolitikken, blant annet basert på en rapport fra Miljø- og økonomigruppen om "Bruk av økonomiske virkemidler i miljøpolitikken i de nordiske og baltiske landene 2001-2005. De nordiske landene har lang erfaring med å bruke økonomiske instrumenter i miljøpolitikken og regnes fortsatt som førende i bruken av slike virkemidler. Det var enighet om behovet for å studere nærmere sammenhengen mellom priser og forbruk av energi i Norden. Studien skal foreligge i tide til å behandles på ministermøtet høsten 2007.

I de nordiske landene, liksom i mange andre OECD-land, kommer den demografiske utviklingen til å innebære at andelen eldre i befolkningen øker under de kommende tiår, noe som vil stille krav om tilpasning av både økonomiene og velferdssystemene. Finansministrene har hatt en utveksling av erfaringer og planlagte tiltak for å møte disse utfordringene, herunder initiativ for

å få eldre arbeidstakere til å stå lengre i arbeidslivet. Saken har høy prioritet i samtlige nordiske land, og det pågår for tiden et omfattende arbeid på området.

Sterk økonomisk vekst de senere årene har ført til at sysselsettingen i de nordiske landene er i ferd med å nå et nivå som innebærer at flere sektorer opplever problemer med å skaffe kvalifisert arbeidskraft. Problemet forsterkes av den demografiske utviklingen. På denne bakgrunn besluttet ministrene å igangsette en studie om hvordan mobiliteten i de nordiske arbeidsmarkedene kan bidra til en bærekraftig, høy sysselsetting og økonomisk vekst i Norden. Studien skal foreligge til finansministtermøtet høsten 2007.

I MR-Finans har det pågått et arbeid om hvordan samarbeidet på finansministrenes område kan utvikles og moderniseres. MR-Finans har bl.a. vedtatt å styrke behandlingen av EU/EØS-spørsmål på de områder der et fellesnordisk samarbeid kan gi merverdi. Dette inkluderer de saker der de nordiske landene kan påvirke EU-samarbeidet i en retning som tilgodeser nordiske interesser. For øvrig skal samarbeidet og dialogen med nærområdene intensiveres, herunder de baltiske stater og Russland.

De nordiske finansministrene vedtok en felles uttalelse der de hilste EU-kommisjonens forslag om økte minimumsskatter på alkohol velkommen. De så også gjerne at spørsmålet om ytterligere høyning av avgiftene på alkoholområdet ble diskutert videre i EU. For øvrig hadde ministrene en meningsutveksling om nasjonale CO₂-skatter og et europeisk system for handel med utslippskvoter.

På finansmarkedsområdet i EU har Norge bl.a. tatt opp at arbeidet med Kommisjonens forslag til direktiv om betalingstjenester må vies særlig oppmerksomhet. I MR-Finans ble det uttrykt bekymring over at Kommisjonens forslag til direktiv vil svekke forbrukernes vern ved misbruk av betalingstjenester i forhold til gjeldende bestemmelser. Dette har sammenheng med at direktivforslaget ikke skiller mellom tap som følge av misbruk av betalingstjenester som skyldes grov uaktsomhet fra kortholders side eller svindel. Videre legges opp til at det er forbruker som må bevise at han ikke har opptrådt uaktsomt. Det var enighet om å forsøke å ivareta forbrukernes vern bedre i det videre arbeidet med direktivet.

4. Kunnskap, fornyelse og verdiskaping

4.1 Utdanning og forskning

Under formannskapet la Norge vekt på å følge opp vedtatte nordiske strategier og initiativ. Sektorprogrammets fokus på kunnskap, fornyelse og verdiskaping var rettet mot realiseringen av Nordisk Ministerråds strategi for perioden 2005-2007 om "Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser". Arbeidet med å integrere de baltiske stater i deler av det nordiske samarbeidet er fulgt opp.

Nordplus-programmene er Nordisk Ministerråds mobilitets- og nettverksprogrammer for utdanning og forskning. Programmene er en sentral del av det nordiske samarbeidet på utdanningsområdet. En ekstern evaluering av programmene våren 2006 bekrefter at dette også er et meget vellykket nordisk tiltak. Inneværende programperiode er forlenget med ett år, dvs. ut 2007, mens programmet omstruktureres til et rammeprogram med en tverrsektoriell (horisontal) del og tre sektorprogrammer for henholdsvis skoleområdet, høyere utdanning og voksnes læring. Neste generasjon Nordplus-programmer starter opp 2008, og skal også være åpent for de baltiske landene på like fot med de nordiske. Nordplus Nabo opphører fra samme tidspunkt. Språkområdet kan assosieres med rammeprogrammet, men etableres utenfor dette som et separat nordisk språkprogram uten baltisk deltakelse. Utveksling med Russland overføres til det nye Russlandsprogrammet, som gjelder for perioden 2006-2009.

En felles eScience-strategi er valgt som grunnlag for det nordiske IT-politiske arbeidet. Rådgivningsgruppene under MR-U ble evaluert, og fikk nye retningslinjer. Det nordiske språksamarbeidet ble brakt et viktig skritt videre ved at en nordisk språkdeklarasjon ble vedtatt. Gjennom NordForsk ble nordisk forskning konsolidert og profilert, blant annet gjennom en konferanse om forskning i samarbeid med EU.

På skoleområdet var hovedprioriteringene i 2006 samarbeid om kvalitet i utdanningen, inkludert yrkesutdanningen, økt utdanningssamarbeid, Nordvest-Russland og styrking av mobilitetsordningene.

Når det gjelder kvalitet i skolen har Ministerrådet i 2006 gått inn for å samarbeide og styrke dialogen om deltakelse i internasjonale undersøkelser med særlig vekt på leseinteresser og leseferdigheter hos barn og unge. Det er lagt grunnlag for dette bl.a. gjennom den nordiske forskerrapporten "Northern Lights on PISA 2003" og den nordiske forskerkonferansen som ble avholdt i Oslo i mai 2006 basert på PISA-resultatene fra 2003. Det videre samarbeidet om kvalitet i skolen bygger i tillegg på en kartlegging av lærerutdanningen knyttet til leseopplæringen og på en studie av relevant nordisk forskning og dokumentasjon når det gjelder lesing og prestasjonsforskjeller. Dette er utredninger som skolesamarbeidet i Nordisk Ministerråd har initiert og finansiert.

Det norske formannskapet har hatt som mål å forsterke det nordiske samarbeidet om yrkesutdanningen, med særlig vekt på økt mobilitet og kvalitet. Det er nedsatt en ad hoc arbeidsgruppe for dette feltet, og det ble arrangert et todagers arbeidsseminar i Oslo om kvalitet i yrkesopplæringen.

Sentralt i arbeidet med yrkesutdanningen er policyorienterte tema som anerkjennelse av kvalifikasjoner og kvalitet i yrkesopplæringen. Begge disse temaene kan ses i lys av pågående EU-samarbeid. Det er også lagt til rette for et konkret og fornyet nordisk samarbeid om små yrkesfag fra 2007.

Det ble i formannskapsåret lagt vekt på erfaringsutveksling om kompetanse for arbeidslivet. Det ble gjennomført en nordisk konferanse om tema "Lærende virksomheter" i november 2006. Tema om arbeidsplassen som læringsmiljø for voksne og voksnes leseferdigheter ble behandlet ved presentasjoner av pågående nordiske forskningsprosjekter initiert gjennom Ministerrådet og ved praktiske eksempler.

Nordisk Nettverk for Voksnes Læring (NVL) er opprettet av Ministerrådet for å holde kontakt med hele voksenopplæringsfeltet og for gjennomføring av praktisk, nordisk samarbeid om voksnes læring. Det er igangsatt en nordisk forstudie om voksnes leseferdigheter ved Københavns Universitet (KU). Foreløpige resultat fra studien ble presentert på konferansen om Lærende virksomheter i november 2006. Forstudien avsluttes i februar 2007, og deretter vurderes en eventuell hovedstudie.

Innenfor høyere utdanning har man startet opp et prosjekt for godkjenning av høyere utdanning. I tillegg til å identifisere og minske grensehindre har prosjektet som målsetting å fastsette status og utvikle effektive godkjenningsordninger, slik at Norden kan fremstå som en innovativ foregangsregion når det gjelder å ta i bruk ønsket arbeidskraft med høyere utdanning uavhengig av studiested. Skal Norden forbli en attraktiv region i konkurransen om arbeidskraft med høyere utdanning er det viktig å etablere gode felles systemer for å vurdere å ta i bruk slik kompetanse. Det er et siktemål å sikre systemer som omfatter felles godkjenningsordninger både mellom de nordiske land, og for utdanning fra land utenom Norden. I 2006 ble det lagt frem en egen studie om nordisk kvalitetssikringen av høyere utdanning, som en av de fire studiene under "Norden som global vinnerregion".

Bologna-prosessen er et samarbeid mellom 45 land med målsetting om å utvikle et europeisk område for høyere utdanning innen 2010. Som oppfølging av ministerrådsmøtet i Bergen i 2005 har Norge ledet en bredt sammensatt arbeidsgruppe med mandat å utarbeide et forslag til en strategi for Bologna-prosessen i en global sammenheng, den eksterne dimensjonen i Bologna-prosessen. Ett av tre offisielle seminarer for å få fram grunnlaget for strategien

ble arrangert i Oslo i samarbeid med Nordisk Ministerråd og med deltakere fra alle kontinenter.

Den nordiske avtalen om opptak til høyere utdanning innebærer at søkere som er bosatt i ett nordisk land skal ha adgang til offentlig høyere utdanning på samme eller likeverdige vilkår som de andre nordiske lands egne søkere. Avtalen er fornyet flere ganger. Siste avtaleperiode løp ut i 2006, og avtalen er nå forlenget med tre nye år.

Prosjektet for etablering av Nordisk master av høy akademisk kvalitet er videreført. Det er utlyst utviklingsmidler for tre pilotprosjekt. Tiltaket skal styrke Norden som region, heve konkurranseevnen for de nordiske universitetene, og være attraktivt på en måte som både får nordiske studenter til å fortsette sine studier i Norden og ikke-nordiske studenter til å søke seg til nordiske høyere utdanningsinstitusjoner. Ved å utvikle masterprogram med høy akademisk kvalitet kan de nordiske universitetene hevde seg i den internasjonale konkurransen om de gode studentene og styrke Norden som region.

Norge la i sitt formannskapsprogram vekt på å videreføre arbeidet med å styrke NordForsk sin rolle som samarbeids-, finansierings- og policy-organ. Videre ble det lagt vekt på å styrke samarbeidet mellom forskning og innovasjon, bl.a. gjennom økt samarbeid og koordinering mellom NordForsk og Nordisk Innovasjonssenter.

Formannskapsprogrammet la videre vekt på å styrke Norden som plattform for europeisk forskningssamarbeid, på å trekke de baltiske landene tettere med i det nordiske samarbeidet og på å tilrettelegge forskermobilitet og forskerrekruttering. Under det norske formannskapet ble det bestilt flere studier som innspill til policy-prosessen. Disse har tatt for seg bl.a. åpning av nasjonale forskningsprogrammer og samspillstrategier mellom forskning og næringsliv i Norden. På bakgrunn av en bestilling fra Nordisk Råd, har det også blitt gjennomført en studie av arktisk klimaforskning, som kunnskapsministeren redegjorde for under Nordisk råds sesjon 1. november 2006.

Koordineringen av IT-samarbeidet i Nordisk Ministerråd er fra 1. januar 2006 lagt til Ministerrådet for utdanning (MR-U). Det enkelte ministerråd har ansvaret for IT innen sine respektive områder, mens MR-U har ansvaret for saker av sektorovergripende natur. I første omgang er arbeid med en fellesnordisk eScience-strategi valgt som grunnlag for det nordiske IT-politiske arbeidet. Den fremtidige strukturen på IT-koordineringen vil være basert på rådgivning fra en eksternt, uavhengig IT-politisk ekspertgruppe og MR-Us eksisterende strukturer. Det legges opp til at rådgivningsgruppene under MR-U integrerer IT i sitt arbeid. Nordiske departementsdirektører med hovedansvar for IT-spørsmål tilbys et uformelt forum for erfaringsutveksling og samarbeid.

En hovedutfordring for det videre arbeidet med IT-koordinering ligger i å få avklart med Østersjørådet et eventuelt framtidig samarbeid i regi av "The Northern eDimension Action Plan (NeDAP)".

4.2 Kultursamarbeid

Omforming og fornyelse har kjennetegnet det nordiske kultur- og mediasamarbeidet i 2006. Arbeidet med en ny handlingsplan og en ny struktur for det nordiske kultur- og mediasamarbeidet er blitt fullført under det norske formannskapet. En ny struktur gjelder fra 1. januar 2007.

Overordnede mål i den treårige handlingsplanen (2007 -2009) er å fremme et mangfold av kulturuttrykk, å formidle kunstnere og deres verker, å styrke kvalitet og konkurransekraft i nordisk kunst og kulturliv, å komplementere innsatsen i de enkelte land og å ta særlig hensyn til de selvstyrte områder og de særlige strukturelle forutsetninger for kultursamarbeidet som gjelder mellom de selvstyrte områdene og det øvrige Norden.

Formannskapet har hatt en sentral rolle i reformarbeidet ved å tilrettelegge for innføring av den nye strukturen. Det er blitt arbeidet aktivt og målrettet i arbeidsgrupper og policy-grupper for å konkretisere de enkelte komponentene i den nye strukturen. En policygruppe under ledelse av det norske formannskapet har sett på situasjonen for de selvstyrte områdene og de ikke-skandinaviske språkområdene i den nye strukturen. Policygruppen, som la fram sin rapport til kulturministrene i november 2006, konkluderte med at de selvstyrte områdenes interesser og behov blir vel ivaretatt i den nye strukturen.

Strukturreformen innebærer at man går fra en sektorbasert struktur til en struktur basert på tidsbundne, tematiserte programmer. De kunst- og kulturfaglige komitéene Nordbok, Nordscen, NIFCA, NOMUS og Nordisk museumskomité er nedlagt fra 1. januar 2007. De nordiske husene og instituttene på Island, Færøyene, Grønland, Åland og i Finland er blitt styrket.

Hovedkomponentene iden nye strukturen er tre programmer: *Nordisk dataspill-program* som ble etablert 1. januar 2006, skal sikre tilgang til kvalitetsmateriale med et tydelig nordisk innslag når det gjelder dataspill for barn og unge. Den første fasen (2006-2008) etablerer programmet og basisvirksomhet. Det omfatter løpende "overvåkning" av tilsvarende virksomheter utenfor Norden og innenfor andre medier. De første tilskudd til utvikling av dataspill ble utdelt i 2006.

Mobilitets- og residensprogrammet består av tre hovedmoduler: mobilitetsstøtte til personer, til nettverk og til kunstnerresidensenes samarbeidssirkel. Nordisk kunstnersenter, Dalsåsen, som nedlegges som nordisk institusjon, inngår i det nye programmet.

Kunst- og kulturprogrammet består av to moduler: (i) produksjonsinnrettet virksomhet og formidling (bestillingsverk, oversettelser, samproduksjoner, forestillinger m.m) og (ii) kompetanseutvikling, kritikk og kunnskapsformidling (seminarer, workshops, kurs, kunstnerdrevne prosjekter eller initiativ m.m).

Forvaltningen av programmene skjer i henhold til prinsippet om ”armlengdes avstand,” både faglig i form av sakkyndiggrupper og administrativt gjennom det nye forvaltningsorganet Kulturkontakt Nord. Sentrale funksjoner vil være informasjon, rådgivning, søknadsbehandling og rapportering og evaluering i forhold til de nye programmene. Kulturministrene fattet vedtak om å lokalisere Kulturkontakt Nord til Sveaborg i Finland.

Nordisk kulturforum er etablert som en ny arbeidsordning som kan anta form av konferanse, seminar eller workshop, og som skal sikre dialogen mellom Nordisk Ministerråd og kulturfeltet i Norden. Det tas sikte på å arrangere flere Kulturfora årlig. Som ledd i arbeidet med den nye strukturen er det i 2006 blitt avholdt en større konferanse og en workshop.

Det norske formannskapet har i tillegg til arbeidet med strukturreformen, hatt ansvar for forberedelser til og gjennomføring av ministermøter, møter i embetskomiteen for kultur og flere formannskapskonferanser. Med sikte på å styrke Nordisk Ministerråd som et relevant ministerforum for utveksling av sentrale kulturpolitiske temaer ble det i forbindelse med det første kulturministtermøtet i 2006 avholdt en temadebatt mellom kulturministrene og lederne for de nordiske landenes allmennkringkastere om digitaliseringen av allmennkringkastingen.

Det er gjennomført flere formannskapskonferanser. Med utgangspunkt i Nordisk dataspillprogram som ble lansert i 2006, var produksjon av dataspill for barn og unge i Norden fokus for en konferanse under Nordiske Mediedager i Bergen. Et annet hovedtema under denne konferansen var den forestående digitaliseringen av kringkastingen i de nordiske land. Overgangen til digital distribusjon vil i løpet av de nærmeste årene medføre store strukturelle endringer i fjernsynsmediet.

Formannskapet har også satt fokus på økt tilgang for barn og unge til nordisk kunst og kultur. Nordiske erfaringer med formidling av kunst- og kulturopplevelser til barn og unge ble presentert på en nordisk konferanse i Bergen. Spesielt fokus ble satt på Den kulturelle skolesekken, som er en kulturpolitisk satsing som skal gi alle elever i grunnskolen et profesjonelt kunst- og kulturtilbud. Presentasjon av prosjekter og produksjoner som inngår i Den kulturelle skolesekken var inkludert i konferanseopplegget. Det ble tatt initiativ til å opprette et nordisk nettverk for formidling av kunst og kultur til barn og unge, med sekretariatet for Den kulturelle skolesekken som koordinator.

Kultur og næring var et annet satsningsområde, som ble belyst på en konferanse i Trondheim høsten 2006. Kulturnæringene utgjør en økende del av økonomien, og samspillet mellom kultur og næringsutvikling blir tillagt større vekt lokalt og regionalt over hele Norden. Suksesskriterier, virkemidler og utfordringer ble presentert på konferansen. Områdene musikk, film og matkultur ble særlig vektlagt. I et samarbeid mellom Kultur- og kirke departementet og Barne- og likestillingsdepartementet organiserte formannskapet også et nordisk kulturseminar med fokus på kjønn og kultur. Den siste formannskapskonferansen om kulturelt mangfold i Norden fant sted i februar 2007. Konferansen tar sikte på å sette søkelys på kulturelt mangfold i Norden og klargjøre hvordan kulturen kan bidra til bred deltakelse og fornyelse i våre flerkulturelle samfunn.

4.3 Nordisk språksamarbeid

Den viktigste språkpolitiske saken i 2006 var utvilsomt arbeidet med den nye nordiske språkdeklarasjonen. Teksten setter opp de mål som de nordiske land vil forsøke å nå på det språkpolitiske området - at de ulike nordiske språk forblir sterke og levende, og at det nordiske samarbeidet også i framtida kan foregå på de skandinaviske språkene. Særlig er den gjensidige språkforståelsen i Norden vektlagt i det nordiske samarbeidet.

Ellers har Nordens språkråd vært særlig opptatt av to saksområder: 1) nordisk samarbeid om språkteknologi og programutvikling, til felles beste og styrke, og 2) styrket nabospråkundervisning. Nordens språkråd har utarbeidet *Gymnasieboken*, en bok som omhandler alle de nordiske språk og egner seg for språkundervisning på den videregående skoles nivå. Nordens språkråd har også utarbeidet en Nordisk litterær kanon, en antologi av de beste og mest sentrale litterære tekstene i Norden, for bruk i undervisningen.

4.4 Nærings-, energi- og regionalpolitisk samarbeid

Den nye organisasjonsstrukturen for Nordisk Ministerråd trådte i kraft fra 1. januar 2006, og innebar at de tre tidligere ministerrådene i Næring, Energi og Regional ble slått sammen til ett felles Ministerråd (MR-NER). MR-NER hadde møte i Bodø 8. september 2006, med et felles hovedtema: "Nordområdene i et nordisk og europeisk perspektiv" med forberedte innlegg etterfulgt av en åpen diskusjon knyttet til nordområde-spørsmål. På Bodømøtet ble det vedtatt et felles kommuniqué samt en egen ministererklæring for energiområdet.

Næringspolitisk samarbeid

Norge har i sitt formannskapsprogram for 2006 i likhet med tidligere formannskapsland vektlagt arbeidet med å videreutvikle Norden til en grenseløs og konkurransekraftig næringsregion. Prioriterte områder har vært fokusering på nedbygging av grensehindre for næringslivet, entreprenørskap og

innovasjon samt fremme samarbeidet mellom innovasjon og forskning. Innen næringssektorer har Norge hatt fokus på utviklingen av nordområdene, herunder arktisk turisme.

Under det norske formannskapet er arbeidet med å fjerne grensehindringer for næringslivet i Norden videreført. En fornyet innsats i arbeidet med å fjerne grensehindringer ble intensivert gjennom et forslag fra norsk side om å etablere såkalte pådriverordninger på sektorområder hvor grensehindringsproblemer er mest framtrædende. Under møtet i Bodø vedtok de nordiske ministrene forslaget fra norsk side om etablering av en pådriverordning for næringssektoren og å utnevne advokat Helge Kringstad til pådriver på næringsområdet. Han vil legge fram en statusrapport om dette arbeidet i 2008.

En fremtidsrettet næringspolitikk forutsetter økt fokusering på entreprenørskap og innovasjon som avgjørende bidrag til økt verdiskaping for å sikre de nordiske velferdssamfunnene. I løpet av det norske formannskapet er det avholdt flere seminarer knyttet til entreprenørskap og innovasjon. Også land i Østersjøregionen har deltatt. Ikke minst er betydningen av brukerstyrt innovasjon og den innflytelse markedet og forbrukerne har for utformingen av innovasjonspolitikken blitt ytterligere fokusert i løpet av 2006 gjennom igangsettelse av flere prosjekter/programmer. Et flertall av prosjektene gjennomføres i regi av Nordisk InnovasjonsCenter (NICE), som er den sentrale og implementerende institusjon for det nordiske næringspolitiske samarbeidet og Norge har under sitt formannskapsår arbeidet tett sammen med NICE.

NICE sto som arrangør av en stor konferanse i november 2006 hvor temaet var hvordan et nordisk venturekapitalmarked kunne etableres og være et viktig supplement til de nasjonale aktører. Å tiltrekke internasjonal risikokapital til Norden gjennom etablering av et nordisk marked for venturekapital har betydning for fremgangen av nordisk næringsliv internasjonalt. Dette arbeidet vil videreføres i tiden fremover i samarbeid med relevante aktører.

Energipolitisk samarbeid

Det norske opplegget for formannskapsperioden har vært basert på handlingsplanen for det nordiske energisamarbeidet som er vedtatt av Ministerrådet i 2005 og utarbeidet for perioden 2006-2009. Det norske formannskapet har det første året av handlingsplanen prioritert å styrke Nordens posisjoner ved en samordnet og rettidig innsats med vekt på følgende tre politikkområder:

- Energimarkeder, spesielt det nordiske elektrisitetsmarkedet
- Bæredyktig energiutvikling
- Norden i det internasjonale samarbeidet

Samarbeidet har vært rettet mot ytterligere harmonisering av rammebetingelsene for aktørene på det nordiske elmarkedet. Formålet er å sikre stabil forsyning og like konkurransevilkår, utvikling av transmisjonsnett, og dessuten styrke samarbeidet med Nordens naboland i og utenfor EU. Energiministererklæringen fra Bodø-møtet den 8. september 2006 bekreftet politisk enighet om å videreutvikle det nordiske el-marked.

I tråd med handlingsplanen og energiministrenes prioriteringer er det opprettet nye task force-grupper for fornybar energi og energieffektivisering. Det har også blitt opprettet en task force for tynt befolkede områder. Samarbeidet om klimapolitiske utfordringer har fortsatt i nært samarbeid med miljøsidene innen Nordisk Ministerråd.

Det norske formannskapet har på energiområdet prioritert samarbeidet med nærområdene og spesielt de tre baltiske land. Det har vært arrangert en workshop i Vilnius i mai 2006 om fornybar energi og energieffektivisering innen for rammen av NB8, og dialogen har fortsatt gjennom et høynivåseminar i København. De nordiske land har også støttet opp om aktuelle samarbeidsprosjekter innen østersjøsam arbeidet på energi (BASREC).

Energipolitikk har kommet høyere opp på den internasjonale politiske dagsorden, blant annet gjennom EUs grønnbok om energipolitikk, drøftelsene i G8 og i forhold til energiutfordringene i Nordens nærområder som Østersjøen og Russland. Aktuelle og sentrale spørsmål i tilknytning til EU/EØS både når det gjelder politikk og direktiver i tilknytning til energi har vært drøftet innenfor rammen av Nordiske Ministerråd.

I forbindelse med ministermøtet i Bodø arrangerte formannskapet, i samarbeid med Nordisk Energiforskning (NEF), seminaret "Top of Europe - Demonstrating new energy technology". Seminaret skulle se på betydningen av demonstrasjon av ny energiteknologi som et siste viktig skritt før introduksjon i markedet.

Det er i tillegg opprettet et samarbeidsprosjekt om bioenergi kalt "De energimessige, næringsmessige og regionale muligheter ved et ekspanderende bioenergi marked i Norden". Dette er et samarbeidsprosjekt mellom de ulike fagområder innen ministerrådet med energisektoren som den ledende part.

På Nordisk Råds sesjon i København la Nordisk Ministerråd frem en egen redegjørelse om det energipolitiske samarbeid og hovedprioriteringer. Dette reflekterer det politiske fokus som har vært på energipolitikk nasjonalt og internasjonalt i løpet av året.

Regionalpolitikk

Det norske formannskapet tok initiativ til et samarbeidsprosjekt om regionalt tilpasset innovasjonspolitik i de nordiske regionene. Prosjektet er godt i gang.

Bakgrunnen er den sterke fokus på innovasjonspolitikken både nasjonalt og i EU. Det ble videre tatt initiativ til samarbeid om fornybar energi ved å sette i gang et demonstrasjonsprosjekt innenfor biodiesel. Dette prosjektet er i gangsettingsfasen.

I arbeidet med grenseregionene har man lagt opp til en ny modell for å fordele midler til de nordiske grenseregionene hvor det vil bli lagt mer vekt fleksibilitet og dynamikk i forhold til tema og geografi. Det vil i 2007 bli arbeidet videre med indikatorer for fordeling av midler til det grenseregionale samarbeidet.

Det nordiske samarbeidet med nærområdene i øst ble videreført ved blant annet at prosjektet BEN-EAST ble etablert. Målsetningen med prosjektet er å øke evnen til Euroregionene i Russland og Hvitrussland til grenseoverskridende samarbeid.

Samarbeidet innenfor Vestnorden ble fulgt opp med blant annet en konferanse i Canada hvor tema var kystkultur og småsamfunn.

Det ble tatt initiativ til en tjenstemannsgruppe som skal systematisere erfaringer og komme med anbefalinger i forhold til mål- og resultatstyring innefor regional utvikling i de nordiske landene. Fokus har vært på systemene og ikke målene. Tjenstemannsgruppen skal levere sin rapport i 2007.

Tjenstemannsgruppen for bypolitikk leverte sin rapport høsten 2006, og det vil bli avholdt en formidlingskonferanse til våren. Det er videre etablert en tjenstemannsgruppe for utvikling av metoder for samordning av regional utvikling som vil starte sitt arbeide i 2007.

Samarbeidet mellom institusjonen Nordregio og embetskomiteen for regionalpolitikk (EK-R) er videreutviklet, særlig vedrørende grenseregionene og tjenstemannsgruppene. Kontrakten mellom Nordisk Ministerråd og Nordregio ble gjennomgått og fornyet på vesentlige punkter. Det flerårige forskningsprogrammet som Nordregio gjennomfører for regionalpolitikken er videreført. Sentrale tema er demografi, governance og innovasjon.

For å få til en regionalpolitikk som reelt fremmer en ønsket utvikling, er det nødvendig med samarbeid på tvers av sektorene, slik at tiltak i ulike sektorer kan forsterke hverandre. Vi har ønsket å tilstrebe dette i vår formannskapsperiode. Prioriterte områder har vært innovasjonspolitikken bedre tilpasset nordiske forhold, det grenseregionale samarbeidet og den regionalpolitiske dagsorden i EU/EØS. Dette avspeiler også hovedprioriteringene i den norske formannskapsperioden om samarbeid i Europas nordområder og kunnskap, fornyelse og verdiskaping.

EK-R hatt møter i Kirkenes og besøkt den russiske siden av grensen, hvor det blant annet ble avholdt samtaler med Barentssekretariatet, myndighetene i Nikel, det nordiske informasjonskontoret i Nordvest-Russland og den norske generalkonsulen i Murmansk.

4.5 Fiskeri, jordbruk, skogbruk og næringsmidler

Det ble avholdt to ministermøter i 2006 i MR-fiskeri, jordbruk, næringsmidler og skogbruk. På møtet i Svolvær 6. juli deltok 12 ministre fra de nordiske landene og de selvstyrte områdene. På det Nordisk – Baltiske ministermøtet deltok 9 ministre fra Norden og Baltikum.

I Svolvær ble det også avholdt møte mellom ministrene og representanter fra nordiske nærings- og interesseorganisasjoner om kyst-, skog og landdistriktsutvikling. Dette møtet sammen med et seminar i Bodø gikk inn i forberedelsesprosessen til en minister-erklæring om kyst-, skog- og landdistriktsutvikling som var det overordnede tema på ministermøtet. Oppfølgingen av ministererklæringen er drøftet og konkrete arbeider er gjennomført. Supplerende arbeider er aktuelle og er under drøfting, og saken vil bli videreført i det finske formannskapsprogram for 2007.

På det Nordisk-Baltiske ministermøtet 7. november ble en rekke tema behandlet; kyst- og bygdeutvikling, bioenergi, forvaltning av sel, beredskapsplan for kontroll av alvorlige dyresykdommer. I tilknytning til ministermøtet ble det arrangert en ekskursjon om bioenergi med besøk på Energigarden på Brandbu.

Gjennom programmet Ny Nordisk Mat skal en ta vare på matkulturelle verdier og utnytte fordeler for å styrke nyskaping og konkurransekraften i de nordiske landene på matområdet. Programmet ble startet opp ved et lanseringsmøte 1. november 2006 under Nordisk Råds sesjon i København. Det er nedsatt en egen styringsgruppe for programmet. Programmet legger opp til en satsing på NOK 22,6 mill over en 3-årsperiode, herav går Nordisk Innovasjonssenter inn med ca. 10 mill. kroner rettet mot innovasjonsaktiviteter. Programmet er lagt opp med deltagelse fra flere sektorer i NMR.

Bekjempelsen av UUU-fiske (ulovlig, urapportert og uregulert) har vært et av det norske formannskapets viktigste fiskeripolitiske emner i 2006. Drøftelsene i fiskerisamarbeidet resulterte i en erklæring fra ministermøtet i Svolvær om UUU-fiske med særlig fokus på oppgradering av havnestatskontroll. Embetsmannsgruppen har siden drøftet oppfølging av deklarasjonen og har besluttet å gå i gang med tre konkrete prosjekter.

Bærekraftig fiskeri har vært et annet viktig emne. I september ble det avholdt en internasjonal konferanse i Bergen om økosystemtilnærming til fiskeriforvaltning. Konferansen som var organisert i samarbeid med FAO, samlet 150 deltagere fra

38 land. Som oppfølging av konferansen ble det utarbeidet en nordisk ministerdeklarasjon som viser til de viktigste konklusjoner fra konferansen. Deklarasjonen og den offisielle oppsummeringen av konferansen er oversendt til FAO.

Marine verneområder (MPA) har også vært et stort emne i 2006. Norge var vert for den nordatlantiske konferansen i Tromsø hvor temaet var MPA. NAMMCO (North Atlantic Marine Mammal Commission) er blitt støttet for å arrangere en konferanse om problematikken med skadeskyting/tap av avlivede dyr i hvalfangst og selfangst. Man diskuterte praktiske og etiske sider ved at noen sjøpattedyr blir skutt, men ikke fanget, og man kom med forslag for å forbedre jaktmetodene.

Nordisk handlingsplan for bedre helse og livskvalitet gjennom mat og fysisk aktivitet ble vedtatt på ministermøtet i juli 2006. Handlingsplanen inneholder ambisiøse nordiske målsetninger for å fremme bedre kosthold og økt fysisk aktivitet. Planen er et viktig tillegg til de nasjonale initiativer på området, og den utgjør også en fellesnordisk plattform inn mot EU og andre internasjonale organisasjoner. Nordisk Råd har gitt sterk støtte til planen og anbefalte at det også ble nyttet nordiske midler til gjennomføringen.

I mai 2006 avholdt det norske formannskapet i samarbeid med WHO's Europakontor et seminar om markedsføring av matvarer rettet mot barn. For øvrig har Nordforsk bevilget midler til forskningsaktiviteter innenfor temaet "Food, Nutrition and Health" og nordiske forskningsråd har i fellesskap utviklet programinnhold og søknadsprosedyrer for "Nordic Centre of Excellence Programme for Food, Nutrition and Health 2007-2011.

Det globale trusselbildet for dyresykdommer er økende. Det gjelder også for sykdommer, som kan overføres fra dyr til mennesker (zoonoser). En felles nordisk strategiplan for veterinært beredskapssamarbeid ble vedtatt på ministermøtet i juli 2006. Det ble samtidig bestemt at nye trusler mot dyrehelse og mattrygghet i Norden skal vurderes i et globalt perspektiv.

Oppfølging av skogkonferansen i Danmark i 2005 om skogens lokale betydning har vært en prioritert sak for skogsektoren. Det er satt i gang prosjekter rettet mot energi- og landskapsutfordringer.

Det er bred enighet om å arbeide for økt anvendelse av bioenergi både i nordisk og nordisk-baltisk regi. Ministererklæringene som ble vedtatt hhv i det nordiske ministerrådsmøtet og i det nordisk-baltiske ministermøtet i 2006 legger til rette for samordningen av innsatsen mellom landene med sikte på å oppnå god nordisk nytte.

De nordiske ministrene har vedtatt at det skal etableres et tettere organisert nordisk samarbeid om genressurser mellom sektorene for planter, husdyr og skog. Videre utredning er satt i gang med sikte på avklaring på ministerrådsmøtet i 2007 i Finland.

4.6 Arbeidsmarked og arbeidsmiljø

Arbeidsmarked og arbeidsmiljøfeltet står sentralt i den videre utviklingen av de nordiske velferdssamfunnene. Landene står overfor felles utfordringer – i form av demografisk utvikling, tendenser til utstøting fra arbeidslivet og muligheter og problemer knyttet til globalisering.

Det norske formannskapet la i sitt program vekt på å fortsette det mangeårige aktive samarbeidet mellom de nordiske arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljømyndighetene. Fokus har fortsatt vært innsatsen for å sikre høy sysselsetting og lav arbeidsledighet og et inkluderende arbeidsliv. Et mer inkluderende arbeidsliv er en viktig forutsetning både for å sikre tilstrekkelig arbeidskraft i årene som kommer og for å gi arbeidsmuligheter til de som kan og vil arbeide. Samtidig har formannskapet hatt økt fokus på arbeidskraftinnvandring som mulighet for å dekke det aktuelle og framtidige behov for arbeidskraft.

EU-utvidelsen og dens konsekvenser for arbeidsmarkedet og for lønns- og arbeidsvilkår, var hovedtemaet da arbeids- og inkluderingsministeren samlet nordiske kolleger til det årlige møtet i Ministerrådet for arbeidsliv (MR-A). Økt mobilitet har gitt tiltrengt arbeidskraft i Norden og nye muligheter for de som reiser ut. Arbeidsministrene var samtidig opptatt av å motvirke tendenser til sosial dumping, særlig knyttet til den omfattende tjenestevandringen. Alle de nordiske land arbeider med tiltak på dette feltet. Landene har tradisjonelt noe ulike modeller for sin arbeidslivregulering, og valg av virkemidler varierer derfor.

Ministerrådet for arbeidsliv har fulgt EU-utvidelsen tett. Ad hoc gruppen med tjenestemenn fra de fem nordiske arbeidsdepartementene som startet opp før utvidelsen, har vært aktiv også under det norske formannskapet. I samarbeid med gruppen har forskningsstiftelsen FAFO levert flere utredninger. Den siste rapporten "Det nordiske arbeidsmarked to år etter EU-utvidelsen: Mobilitet, virkninger og utfordringer" var grunnlaget for drøftingene på arbeidsministermøtet, sammen med et notat utarbeidet av det nordiske arbeidsrettsutvalget.

Formannskapet har også drøftet samme sakfelt med tjenestemenn fra de baltiske land og Polen gjennom den nordisk baltiske EU-koordinerings-gruppe under embetskomiteen for arbeidsliv.

Det norske formannskapsseminaret diskuterte arbeidet med å aktivisere innenlandske arbeidskraftressurser. Temaet var aldersdiskriminering og inn-satsen for å hindre utstøting og diskriminering av seniorer i arbeidslivet. Seminaret belyste nasjonalt regelverk om aldersdiskriminering og EU-direktivet om diskriminering i arbeidslivet. Samtidig ble det redegjort for forskning og "best practice" på feltet.

Samtidig har landene fortsatt erfaringsutvekslingen om politikk og tiltak for å få ned sykefraværet – en problemstilling som fortsatt er høyst aktuell i landene. Kontaktgruppen fortsetter sitt arbeid ut 2007. Det er i perioden blitt avsatt midler for å gjennomføre en felles opinionsundersøkelse i de nordiske landene om holdninger til sykefravær.

Under det norske formannskapet har det også vært avholdt en konferanse om utfordringene de nordiske landene står overfor i lys av en stadig sterkere globalisering. Konferansen var et ledd i arbeidet med å øke informasjonen om resultater og kunnskap som framkommer gjennom prosjektene Ministerrådet støtter. Konferansen tok utgangspunkt i to forskningsprosjekt som landene har samarbeidet om. Det ene "Det felles nordiske arbeidsmarkedet 1954-2004" har satt fokus på historiens "globaliserte nordiske arbeidsmarked", mens det andre "Internasjonalisering av de nordiske arbeidsmarkedene og konsekvenser for etterspørselen etter arbeidskraft" beskriver strukturelle endringer og utviklings-trekk på dagens nordiske arbeidsmarked.

Det norske formannskap har i løpet av året fått gjennom forslag til modernisering av samarbeidsstrukturen i Ministerrådet for arbeidsliv. Arbeidet under embetsmannskomiteen for arbeidsliv er organisert i tre faste utvalg – ett for arbeidsmarked, ett for arbeidsmiljø og ett for arbeidsrett. I tillegg er det besluttet å sette ned ad hoc grupper/kontaktgrupper som skal arbeide med aktuelle politiske og faglige problemstillinger i en avgrenset periode.

4.7 Miljø

På miljøområdet under det norske formannskapet for 2006 hadde Norge pekt ut to hovedprioriteringer: Miljøutfordringene i Arktis med vekt på klima og miljøgifter samt folkelig medvirkning i miljø- og bærekraftarbeidet.

Klimaproblemene har vært et hovedtema gjennom hele formannskapsperioden. I tillegg har Norge gått inn for et forsterket globalt samarbeid om kvikksølv og andre tungmetaller, kosmetikk og legemidlers miljøskadelige effekter, foreslått samarbeid for å få inkludert flere organiske miljøgifter i internasjonale avtaler. Man har videre arbeidet med miljø og globalisering, prioriterte saker på EUs miljørådsdagsorden, spesielt EUs marine strategi og luftkvalitetsdirektivet og fått satt fokus på nedgangen i enkelte sjøfuglbestander i Vestnorden. Oppfølgingen av det nordiske miljøhandlings-programmet for 2005 til 2008 har også vært en prioritert oppgave.

Arktis er et av de områdene som i størst grad opplever de store og alvorlige klimaendringene på jorden. Både miljøet og folk som lever av fangst og fiske er svært sårbare for de endringene som nå finner sted. Klimaendringene har store konsekvenser for det biologisk mangfoldet. I tillegg mottar Arktis langtransporterte miljøgifter med luft- og havstrømmene.

Den nordiske strategien for klima og miljøgifter i Arktis ble vedtatt av miljøministrene i mars 2006. Strategien angir miljøsektorens prioriteringer og politiske målsetninger i Arktis. Det er også laget en liste over arktiske initiativer som kan bidra til å oppfylle strategiens målsettinger. Det vil bli søkt om medfinansiering fra internasjonale institusjoner, herunder gjennom det norske formannskapet i Arktisk Råd for å sikre gjennomslagskraft. Det skal hvert år utarbeides en statusrapport om oppfølging av strategien til miljøministrene.

Klima og klimaendringene har vært diskutert på ministermøtene og det har vært en god dialog om forberedelsene til de internasjonale klimaforhandlingene. På ministrenes sommermøte på Svalbard ble NoNaKlim prosjektet (Nordens Natur i et endret Klima) om hvordan man kan vurdere de negative effekter av klimatilpasning som for eksempel økt vannstand, endret isdekke, vekstsesong, erosjon, invasive arter osv. presentert.

Det er videre igangsatt et prosjekt om konsekvensene av en to graders global oppvarming i regi av Klimagruppen, og det ble på Svalbard vedtatt en ministererklæring om tilpasning til klimaendringer og behovet for tverrsektorielt samarbeid både på nasjonalt og nordisk nivå og i de regionale organisasjonene.

På en stor nordisk konferanse om bærekraftig samfunnsutvikling var tema bl. a.: Nasjonale strategier for det klimavennlige samfunn, hva kan energisektoren lokalt bidra med og klimaendringer – samfunnets sårbarhet og muligheter for tilpasninger. Her ble også forebygging av skader på infrastruktur og annet av samfunnsmessig betydning diskutert.

På havmiljøområdet har miljøvernministeren overfor sine nordiske og baltiske kolleger lansert forvaltningsplanen for Barentshavet som en nordisk modell for å løse sammensatte miljøproblemer i havområder.

Innenfor det andre hovedprioritetsområdet, lokaldemokrati og medvirkning i miljø- og bærekraftsarbeidet, er det igangsatt og gjennomført flere tiltak. Det ble arrangert en stor Lokal Agenda 21-konferanse i Oslo om bærekraftig samfunnsutvikling. Et av formålene med konferansen var å kartlegge gode nordiske eksempler på bred folkelig medvirkning i miljø- og bærekraftsarbeidet. Konferansen fikk stor oppslutning med over 500 deltakere.

Lokal medvirkning for å nå 2010-målet fra Johannesburgkonferansen i 2000 om å stanse tapet av biologisk mangfold er et annet tiltak som ble lansert og diskutert på en workshop under nevnte konferanse. I dette prosjektet er det utlyst en konkurranse hvor lokalsamfunnene inviteres til å presentere hvordan de arbeider for å nå det felles nordiske målet om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010.

På samme konferanse ble det også holdt en workshop om Kulturminner, miljøvennlig stedsutvikling og verdiskapning.

Forholdet mellom friluftsliv og psykisk helsevern er et område som ble tatt opp i sammenheng med lokaldemokrati og medvirkningsaspektet. Friluftslivet og natur og kulturmiljøet kan brukes aktivt i det psykiske helsevernet. I dette prosjektet ønsker man å innhente erfaringer fra lokalsamfunn, forskning og ressurspersoner for å etablere en plattform for de nordiske lands arbeid med dette tema.

Det siste prosjektet har en internasjonal vinkling idet man valgte å fokusere på FNs tusenårsevaluering og på erfaringer med lokal naturforvaltning og den viktige rollen som lokalsamfunn spiller for bærekraftig forvaltning av naturressursene og fattigdomsbekjempelse. Hensikten er å bidra til at ny kunnskap og anbefalinger fra tusenårsevalueringen blir fulgt opp i arbeidet med internasjonale miljøkonvensjoner og i utviklingspolitikken.

Norge har for øvrig ønsket å se nærmere på kosmetikk og legemidlers miljøskadelige effekter. Den nordiske kjemikaliegruppen er nå i gang med en analyse og sammenstilling av kosmetikk og legemidlers miljøskadelige effekter for utvalgte kjemiske stoffer. Denne utredningen vil senere kunne inngå i annet internasjonalt arbeid på området.

Norge har også ønsket å styrke internasjonale kjemikalieavtaler gjennom et tett nordisk samarbeid for å inkludere nye miljøfarlige stoffer på listene i internasjonale miljøkonvensjoner. Det er i denne sammenheng behov for mer kunnskap om stoffene, herunder det faglige grunnlaget for nye stoffer så vel som kunnskap om hvilke land som arbeider med hvilke stoffer.

Norge har ønsket at kvikksølv skulle få en høyere prioritet på den internasjonale dagsordenen som følge av de store utfordringer med å få eliminert skadevirkningene av denne miljøgiften. De nordiske landene har nå gått sammen om å arbeide for en bindende global avtale om kvikksølv. Avtalen kan senere evt. suppleres med andre tungmetaller. Saken skal drøftes på UNEPs Governing Council-møte i februar 2007.

Ministrene har også i Norges formannskapsperiode diskutert miljø og globalisering. Dette tema skal også diskuteres på ovennevnte UNEP-møte.

Miljøvernministrene ser med bekymring på utviklingen i flere av de vestnordiske sjøfuglbestander. På miljøvernministerens initiativ skal det i 2007 holdes et nordisk seminar med det formål å oppsummere dagens kunnskap om bestandene og så langt som mulig analysere årsaken til bestands-endringene. En videre hensikt med seminaret er om mulig å få forslag til tiltak for å rette opp den negative utviklingen. Det vil være et tverrfaglig seminar som inkluderer forskere og forvaltere med kompetanse på sjøfugl, fiskeri, klima og miljøgifter.

5 Videreføring av tidligere formannskaps prioriteringer.

5.1 Grensehindringer

Pådriverordningen på næringslivsområdet

Etter at samarbeidsministrenes særskilte representant avsluttet sitt oppdrag ved utgangen av 2005, var det en viktig målsetting for det norske formannskapet i 2006 å iverksette nye tiltak som kunne fornye det politiske og administrative trykket på arbeidet med å fjerne grensehindringer. Formannskapet kom fram til at det ville være formålstjenlig å opprette egne ordninger i noen få utvalgte ministerråd bestående av en eller flere personer – pådrivere – med den nødvendige politiske og faglig tyngde.

På det viktigste området – næringslivsområdet – har en slik ordning kommet i gang. MR-NER utnevnte på sitt møte i september en person (Helge Kringstad) som skal arbeide med grensehindringer for næringslivet. Nordisk Innovasjon Center har dessuten ansatt en person som skal arbeide med grensehindringer. Helse- og sosialsektoren har vedtatt en pådriverordning og skal med det første utnevne en person.

Undervisningsområdet

Rådgivningsgruppene i undervisningssektoren følger løpende opp arbeidet med fjerning av grensehindre. Man har i tillegg startet opp et nytt konkret prosjekt om godkjenning av høyere utdanning. I tillegg til å identifisere og minske grensehindringer har prosjektet som målsetting å fastsette status og utvikle effektive godkjenningsordninger, slik at Norden kan fremstå som en innovativ foregangsregion når det gjelder å ta i bruk ønsket arbeidskraft med høyere utdanning uavhengig av studiested. For at Norden skal være en attraktiv region i konkurransen om arbeidskraft med høyere utdanning er det viktig å etablere gode felles systemer for å ta i bruk slik kompetanse. Det er et siktemål å sikre systemer som omfatter felles godkjenningsordninger både mellom de nordiske land, og for utdanning fra land utenom Norden. I 2006 ble det lagt frem en egen studie om nordisk kvalitetssikring av høyere utdanning som en av de fire studiene under "Norden som global vinnerregion".

Trygdeområdet

Arbeidet med grensehindringer er en prioritert oppgave innenfor trygdeområdet. Den nordiske sosialforsikringsgruppen (trygdegruppen) har et hovedansvar for å følge grensehinderproblematikken, og å vurdere tiltak og løsninger med henblikk på å avskaffe grensehindre på området.

Siden trygdeområdet er regulert av EUs trygdekoordineringsregler er det begrenset hva man kan få til innen Norden. Det har også vist seg at en stor del av problemene på trygdeområdet ikke først og fremst skyldes regelverket, men i stor grad mangelfull informasjon. Dette leder til misforståelser og urealistiske forventninger hos den enkelte bruker.

Sosialforsikringsgruppen har derfor valgt å konsentrere en vesentlig del av innsatsen om konkrete tiltak som kan gi resultater relativt raskt. Tiltakene retter seg mot kvalifisering av saksbehandlere og informasjon til borgerne, og administrative forenklinger og forbedringer.

Under det norske formannskapet har sosialforsikringsgruppen fulgt opp flere konkrete tiltak som er igangsatt under tidligere formannskap. Spesielt nevnes at utvikling av en omforent samarbeidsmodell for å forbedre den administrative samhandlingen mellom de nordiske landene i uførepensjonssaker på det nærmeste er sluttført i 2006. Viktige aspekter i en slik modell er tydeliggjøring av dokumentasjonskrav i det enkelte land, lettere tilgjengelig informasjon om de enkelte lands systemer og bedre informasjon til brukere.

Videre ble det mot slutten av året lagt frem utkast til en ny felles brosjyre for trygdekonvensjonen og bistandskonvensjonen. Utkastet er utarbeidet av en egen nordisk arbeidsgruppe og er oversendt sosialforsikringsgruppen for behandling på gruppens første møte i 2007. Den nye brosjyren skal erstatte den eksisterende brosjyren fra 1996.

Arbeidet med en nordisk socialforsikringsportal startet opp høsten 2006. Etablering av en slik portal er et omfattende prosjekt som vil kreve betydelige ressurser. Det er nedsatt en egen arbeidsgruppe med representanter fra landene og sekretariatet til å forestå videre utredning. Arbeidsgruppen startet arbeidet i desember 2006, og det er foreløpig satt en frist til sommeren 2007 med å fremlegge et første forslag.

Kulturområdet

De nordiske land utgjør et stort og viktig marked for kunstnerne og deres produkter. En av hovedmålsetningene med det nordiske kultur- og medie-samarbeidet er å bidra til åpne grenser og mobilitet for kunstnere og kulturprodukter/verk. Samarbeidet skal bidra til at nordiske kulturuttrykk får bedre gjennomslag hos publikum i regionen. Et viktig virkemiddel vil være det nye mobilitetsprogrammet som er etablert, og som vil omfatte personer, nettverk og samarbeid mellom kunstnerresidenser.

Andre tiltak

- I løpet av 2006 har det – med Foreningene Norden som utøvende organ - blitt gjennomført omkring 15 informasjons- og utdanningsseminarer for totalt 500 saksbehandlere i de nordiske landene.
- En bedre markedsføring av informasjonstjenesten Hallo Norden.
- Gjennomgang av Den nordiske konvensjonen om sosial bistand. Gjennomgangen skal bl. a. se på samarbeid og finansiering mellom land og myndigheter for å gjøre det lettere for handikappede og hjelpetrenge å passere grensene i Norden.

- Elektronisk formidling av ledige jobber i Østersjøregionen
- Gjennom et prosjekt skal de tekniske utdanningsinstitusjonene i Norden samarbeide om å ta bort alle hinder for den frie bevegeligheten for teknologer, doktorander, lærere, forskere m.fl.
- En ny avtale for folkeregistrering trådte i kraft den 1. januar 2007. Da skal det gå fortere og enklere å få f. eks. et nytt personnummer og dermed også bankkonto, husleie- eller bostedskontrakt og lignende.
- Revidering av den nordiske dobbelbeskatningsavtalen.
- Utarbeidelse av nordisk pendlingsstatistikk.

5.2 Struktur- og effektiviseringsarbeid

Formannskapspuljen

2006 var første året med en egen formannskapspulje i ministerrådets budsjett. Midlene på denne posten skal i første rekke tilgodese initiativ fra formannskapslandet, men kan også brukes av samarbeidsministrene til andre tiltak. Som oversikten i vedlegg 1 viser ble det bevilget midler fra formannskapspuljen til 37 prosjekter for til sammen MDKK 9,6. Med unntak av to prosjekter (nr 8 og 10) er alle prosjekter initiert fra Norge. Bevilgningen på denne budsjettposten var MDKK 9,5 (eksl. overføringer fra foregående år.)

Budsjettprosessen i 2006

Det norske formannskapet ved samarbeidsministeren har hatt en tett og svært god dialog med Nordisk Råd om utarbeidelsen av Nordisk Ministerråds budsjett for 2007. Det ble under forhandlingene med Nordisk Råd bl.a. avtalt at det for 2007 skal øremerkes penger til innsats mot trafficking, mot narkotika, til NGO-virksomhet i de baltiske land og til forskning på klima og miljø i Arktis. Videre ble det avsatt 3 MDKK til oppfølging av rapporten Norden som global vinner-region.

Reformarbeidet

Formannskapet initierte og ledet i 2006 et utredningsarbeid som så på reformer i Ministerrådets budsjettprosess. Siktemålet er bl. a. å få til større transparens i budsjettet og gjøre det til et bedre politisk redskap. Nordisk Ministerråds budsjettekspertgruppe - ledet av det norske Finansdepartementet - arbeidet med 5 problemstillinger: Budsjettets innhold og layout, pris og valutajustering av budsjettet, NMRs likviditet, prosjektvirksomheten og budsjettet som politisk styringsdokument. Budsjettekspertgruppen har fremmet en rekke forslag på alle fem områder. Forslagene er oversendt Nordisk Råd på høring, og behandles av samarbeidsministrene i deres møte 26. februar 2007.

6. Annet samarbeid

6.1 Samarbeidet mellom statsministrene

Statsministrene har det overordnede ansvar for samarbeidet mellom de nordiske lands regjeringer. Norge har i formannskapsperioden videreført det nære og fortrolige samarbeidet om aktuelle nordiske, europeiske og andre internasjonale spørsmål. Regjeringen ser på statsministtermøtene som viktige for det nordiske samarbeidet. Det har vært holdt to nordiske statsministermøter i 2006. Regjeringen legger stor vekt på nordområdespørsmål også innenfor rammen av det nordiske samarbeidet. På møtet i juni 2006 på Svalbard, orienterte statsminister Stoltenberg om regjeringens nordområdepolitikk. På møtet den 31. oktober 2006, i tilknytning til Nordisk Råds sesjon i København, var spørsmålet om FN-reform på dagsorden, og Stoltenberg redegjorde for FN-panelets arbeid. Av nordiske saker diskuterte statsministrene bl.a. de selvstyrte områdenes stilling i det nordiske samarbeidet og ansettelse av ny generalsekretær i Nordisk Ministerråd. Statsministrene besluttet at Halldór Ágrimsson, tidligere islandsk statsminister, utenriksminister, fiskeriminister og samarbeidsminister, skulle overta posten som ny generalsekretær, etter Per Unckel som gikk av ved årsskiftet 2006/2007.

6.2 Det utenrikspolitiske samarbeidet

Samarbeidet i Europas nordområder har stått sentralt under norsk formannskap i det nordiske utenrikspolitiske samarbeid i 2006. Videre har samarbeid om konfliktforebyggende og fredsbevarende oppgaver preget den nordiske dagsorden. Det nordiske konsulære samarbeid og kriseberedskapssamarbeid er videreutviklet under norsk formannskap. Man har dessuten lagt vekt på å fortsette det nordiske samråd i spørsmål som gjelder utviklingen innenfor EU, EØS og Schengen-samarbeidet.

Samarbeidet i 2006 har vist at det er en økende nordisk interesse for nordområdespørsmål. Det er etablert enighet om felles formannskapsprioriteringer for den 6-årige skandinaviske formannskapsperiode i Arktisk råd som ble innledet av Norge i oktober 2006. Videre er et eget sekretariat knyttet til formannskapene i ferd med å bli etablert i Tromsø. Dessuten samarbeider de nordlige regionale rådene godt.

Det er i 2006 også inngått en samarbeidsavtale mellom Nordisk Ministerråd og Barentsrådet om felles pilotprosjekter på områdene miljø og urfolk. Alle de nordiske land legger stor vekt på Nordlig Dimensjon som overordnet ramme for samarbeidet i Nord-Europa.

Ny plattform for dette samarbeidet ble utarbeidet i 2006 og er vedtatt gjeldende fra 1. januar 2007. Norge, Island og Russland er nå likestilte partnere med EU.

På det sikkerhetspolitiske området har formannskapet arbeidet for å videreutvikle det nordiske samarbeid om sivil krisehåndtering og konfliktforebygging. Samarbeidet mellom Norge, Finland, Sverige og Estland om å stille felles styrker til EUs innsatsstyrker fra 2008 har her stått sentralt. Et tettere nordisk samarbeid om FN-ledede fredsoperasjoner er initiert under norsk formannskap.

Etter de amerikanske styrkers tilbaketrekning fra Keflavikbasen på Island høsten 2006, har Norge og Danmark fått henvendelse fra Island om et styrket militært samarbeid. Det arbeides nå videre med å kartlegge hva et slikt samarbeide vil kunne innebære.

De nordiske landene har et tett og godt samarbeid innenfor NATOs partnerskap for fred (PfP) og innenfor rammen av Det euro-atlantiske partnerskapsråd (EAPC). Alle de nordiske landene har bidratt med styrker til NATOs operasjon i Afghanistan (ISAF), og Finland og Norge har styrker i Provincial Reconstruction Team (PRT) i Meymaneh.

Høsten 2006 trakk Finland, Sverige og Danmark seg fra den nordiske observatørgruppen Sri Lanka Monitoring Mission (SLMM) som resultat av EUs terroristlisting av De tamilske tigrene, men de er fortsatt viktige politiske støttespillere og økonomiske bidragsytere til SLMM sammen med Island og Norge. Det er et tett norsk - svensk samarbeid om fred og forsoning på Afrikas Horn, og landene har sammen en ledende rolle i det lokale arbeidet i Nairobi knyttet til den internasjonale kontaktgruppen for Somalia. Det er også et felles nordisk engasjement i forhold til Burma.

Det nordiske samarbeidet om kriseberedskap og krisehåndtering er videreført i 2006. Samarbeidet mellom de nordiske utenriksstasjonene er styrket, både på planleggingssiden og gjennom praktiske øvelser. Gjennom "Karikatsaken" og Libanonkrisen ble det praktisk samarbeid om krisehåndtering testet reelt. Erfaringer fra disse hendelsene viser at de nordiske land har god vilje til å finne løsninger i en nordisk ramme. Samtidig vil fortsatt samøving og erfaringsutveksling bedre evnen ytterligere.

Fra norsk side har man arbeidet for å videreføre og styrke nordisk samråd om aktuelle EU- og EØS-spørsmål. De prosesser som former EUs framtid og utvidelse av EU og EØS blir fulgt i et nordisk perspektiv.

På det utenrikshandelspolitiske området har problemstillinger knyttet til EØS og indre markedsamarbeidet, herunder tjenstedirektivet, og oppfølging av Lisboastrategien stått sentralt. På WTO-området bidrar den uformelle nordiske kontakten til at Norge holder seg godt orientert om EUs posisjoner, samtidig som det er av betydning for de nordiske land at Norge deltar i grupperinger hvor EU kun er representert ved Kommissjonen.

Det nordiske konsulære samarbeid og representasjonssamarbeidet i visumsaker på utvalgte utenriksstasjoner vil fortsette. Etableringen av EUs nye visumdatabase (VIS) med biometriske kjennetegn vil kreve store ressurser i form av teknisk utstyr og opplæring av personell på konsulatene. Det arbeides derfor med å utvide og videreutvikle det nordiske representasjonssamarbeidet slik at det går lenger i graden av representasjon enn det som er regulert i Schengen-regelverket. Det nordiske samarbeidet har her blitt en modell for forslag til videreutvikling av Schengen-regelverket om representasjon i behandling av visumsøknader. Samarbeidet utvikles til tross for variasjoner i nasjonal lovgivning om forvaltningsutøvelse og ulike systemer innen utlendingsforvaltningene i de nordiske landene. De nordiske landene har dessuten et nært samarbeid i arbeidsgruppene i Fellesorganet, et organ der EUs Råd og assosierte Schengen-land videreutvikler Schengen-regelverket.

Utfordringer for de nordiske utenriktjenester som følge av moderniseringsprosesser og nye arbeidsformer ute og hjemme er et tema til fortløpende vurdering i nordisk krets. Videre vurderes muligheten for ytterligere nordiske samlokaliseringssjekter.

6.3 Nordisk forsvarspolitisk samarbeid

Norge hadde formannskapet i det nordiske forsvarspolitiske samarbeidet i 2006. Fra norsk side har man dels videreført saker fra tidligere formannskap, og dels arbeidet med nye norske initiativ. Der er lagt betydelig vekt på å koordinere og samordne de nordiske landenes FN-engasjement, både hva angår konkrete operasjoner og de nordiske lands syn på FNs behov for reform på militært nivå.

Videre har man fra norsk side videreutviklet samarbeidet med de baltiske land hvor det blant er initiert et nordisk-baltisk prosjekt til støtte for sikkerhetssektorreform i Ukraina, et prosjekt som har blitt et sentralt tema i 2006.

Revisjon av NORDCAPS MoU

Det norske formannskapet har ledet arbeidet med å ferdigstille ett nytt og revidert Memorandum of Understanding (MoU) for NORDCAPS (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support). Det nye MoU som ble undertegnet av de nordiske forsvarsministrene i Oslo 8. november 2006, innebærer blant annet at et felles nordisk styrkeregister legges ned samt at planene for oppsetning av en nordisk brigade bortfaller. Størrelsen på et fremtidig nordisk styrkebidrag avgjøres fra sak til sak. Det nye NORDCAPS vil i økende grad utgjøre rammen for alt nordisk forsvarspolitisk samarbeid og initiativ. Betydningen av tette og fleksible mekanismer knyttet til koordinering og planlegging av internasjonal innsats vil bli vektlagt.

Felles nordisk engasjement i FN

Det har vært viktig for det norske formannskapet å drøfte muligheter for felles nordisk deltakelse i FN-ledede operasjoner. Et konkret resultat av dette er etableringen av det norsk-svenske ingeniørbidraget til en eventuell FN-ledet operasjon i Darfur.

Arbeidet knyttet til FN har videre vært ført med henblikk på å identifisere svakheter ved FNs evne til å planlegge og lede komplekse militære operasjoner. Som en del av dette er det blitt utarbeidet forslag til en felles nordisk tilnærming som kan avhjelpe FNs behov på strategisk nivå. Norge har påtatt seg å lede arbeidet med å komme frem til en felles tilnærming overfor FN sentralt, blant annet for å undersøke hvilke kapasiteter FN etterspør for å styrke organisasjonen evne til å utføre fredsstøttende operasjoner.

Nordisk-baltisk samarbeid

Norge har under årets formannskap tatt initiativet til et nordisk-baltisk samarbeidsprosjekt om støtte til reform av sikkerhetssektoren i Ukraina. Dette prosjektet er en integrert og viktig del av de bestrebelsene som gjøres blant annet i NATO-regi, for å understøtte ukrainske målsetninger om en ytterligere integrering i de euro-atlantiske samarbeidsstrukturer.

Prosjektet innebærer også økt praktisk samarbeid med de baltiske land som i en årrekke har vært mottaker av militær støtte fra de nordiske land. De baltiske lands ressurser, egne erfaringer med forsvarsreform, samt landenes kunnskap og nærhet til Ukraina, vil være svært nyttig for dette prosjektet. Det forsvarspolitiske samarbeidet mellom de nordiske og baltiske land reflekteres også i et økende antall møter. Blant annet gjennomføres det nå årlige forsvarsministtermøter og møter på avdelingssjefsnivå.

Forsvarsrettet sikkerhetssektorreform

Norge har under sitt formannskap lansert et konsept som ser på muligheten for å etablere en felles nordisk kapasitet for støtte til sikkerhetssektorreform. Tanken er å sette opp en pool av nasjonale eksperter fra i første rekke de nordiske forsvarsdepartementene som kan bistå et vertsland i demokratisk reform av forsvars- og sikkerhetssektoren. Innsatsen vil særlig være aktuell i forbindelse med langsiktig støtte til partnerland, men kan også kunne anvendes som en del av flernasjonale freds- og stabiliseringsoperasjoner. Man er enige om at dette prosjektet skal anvende Ukraina som et pilotprosjekt, noe som innebærer deltakelse av de baltiske land.

Norge har kommet et godt stykke videre med dette arbeidet. I overkant av 40 innmeldte ressurspersoner fra FD vil gjennomgå kurs og forberedelser før de kan anvendes overfor et vertsland. Det er ønskelig at de øvrige nordiske land stiller ressurser til etableringen av en slik kapasitet.

Nordic Initiative

I forbindelse med revisjonen av NORDCAPS er det også lagt vekt på å styrke nordisk samarbeid om støtte til svakere stilte land og regioner. De nordiske land gjennomfører allerede et "region til region" samarbeid, Nordic Initiative (NI), med de mest konfliktutsatte landene på Balkan.

Det nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet er i seg selv en modell for regionen. Målsetningen er å stimulere til tettere regionalt samarbeid som et bidrag til økt stabilitet. Norge har i løpet av formannskapet hatt fokus å etablere ett felles nordisk prosjekt i hvert land på Vest-Balkan, og har blant annet bidratt til etableringen av et omskoleringsprosjekt i Makedonia.

Det nordiske materiellsamarbeidet (NORDAC)

Det nordiske samarbeidet står sterkt også innen forsvarsmateriellsektoren. Helikoptre, stormpanservogner, artillerilokaliseringsskannere og pansrede hjulgående personellkjøretøyer er eksempler på systemer som har vært gjenstand for nordisk anskaffelsessamarbeid av stor betydning også industrielt og teknologisk.

Som formannskap for det nordiske materiellsamarbeidet (NORDAC), har Norge lagt spesiell vekt på å bidra til at materiellsamarbeidet tilpasses og understøtter det økende nordiske operative og annet militært og forsvarspolitisk samarbeid. Finland overtar NORDAC-formannskapet for en 2-års periode 1. januar 2007.

6.4 Forbrukerpolitikk

Organiseringen av samarbeidet

Som følge av omstruktureringen av ministerrådsstrukturen ble Ministerrådet for forbrukerspørsmål (MR-K) nedlagt med virkning fra 1. januar 2006. Forbrukerministrene besluttet å videreføre samarbeidet på uformelt plan og å etablere en embetsgruppe for nordisk samarbeid på forbrukerområdet: NordKons.

NordKons engasjerte ved bruk av prosjektmidler i 2006 en sekretær til arbeid med koordinering og administrasjon av overgangen fra formelt til uformelt samarbeid.

Arbeidet til NordKons var i 2006 i stor grad konsentrert rundt omstillingen fra formelt til uformelt samarbeid, og å sikre videreføring av det positive prosjektsamarbeidet som landene gjennom mange år hadde under MR-K. Ansvar for miljømerkeordningen Svanen ble 1. januar 2006 overført til MR-Miljø. Tidligere tverrsektorielt samarbeid, f. eks på matområdet, er ikke blitt opprettholdt.

NordKons arrangerte "Nordiskt konsument idéforum 2006", med representanter for nordiske forbrukerorganisasjoner, myndigheter og forskere som deltakere.

Hovedformålet med idéforumet var å få fram forslag til gode og relevante samarbeidsprosjekter som kan bidra til å realisere målene i sektorens samarbeidsprogram.

Prosjektvirksomhet

I løpet av 2006 har en arbeidet med å slutføre majoriteten av de vel 30 prosjekter som ble initiert under det tidligere MR-K. Enkelte flerårige prosjekter som ble initiert under det tidligere MR-K var fortsatt i gang ved utløpet av 2006, uten å være direkte knyttet til NordKons. Dette gjaldt bl.a. to prosjekter som muliggjør innsats på adhoc-basis i forbindelse med forbrukerspørsmål som er aktuelle i EU.

Det har ikke vært mulig å finne fram til et nytt forum for den tematiske lenkeoversikten til kostnadsfrie software-program (open source), som ble utarbeidet under MR-K. Websiden (www.NordicOS.org), som ble nominert til Unix User Groups pris for sin fremme av fri programvarebruk, måtte derfor stenges ved utgangen av 2006.

Nordisk forum for konsumentforskning, som består av forskere som representerer sentrale institusjoner/nettverk, ble bevilget midler til arbeid ut 2006. Forumet, som bl.a. arbeider for å fremme dialog med forbrukermyndigheter, -organisasjoner og andre forbrukerpolitiske aktører, vil i oktober 2007 stå for gjennomføringen av en forskningskonferanse i Finland.

I flere år har det vært arbeidet med å øke barn og unges bevissthet om kommersielt press, reklamens påvirkning og fedmeproblematikk. I 2006 ble to prosjekter gjennomført på dette området: "Nya marknadsföringsmetoder till barn och unga", samt "Kartläggning av marknadsföring av livsmedel till barn och unga". Sistnevnte prosjekt ble besluttet videreført inn i 2007 gjennom tildeling av midler fra samarbeidsministrenes strukturpulje for uformelt samarbeid.

Flere prosjektforslag som i 2005 ble utarbeidet innenfor styrings- og ad-hoc-gruppene under MR-K ble i 2006 sikret gjennomføring med midler fra denne strukturpuljen. I løpet av 2006 kom det inn nye 14 søknader på forbrukerområdet til strukturpuljen for uformelt samarbeid, hvorav fem ble bevilget midler av samarbeidsministrene.

6.5 Bolig og bygg

Som følge av omstruktureringen av ministerrådsstrukturen ble også Ministerrådet bolig og bygg nedlagt med virkning fra 1. januar 2006. I november 2004 undertegnet boligministrene i Norden, Baltikum og Polen en avtale om å gjennomføre et treårig handlingsprogram (2005-2007) for økt utveksling i byggenæringen i de respektive landene. Programmet finansieres i en kombinasjon av midler fra Nordisk Ministerråd, årlige landbidrag, og direkte prosjektbidrag fra enkelte land. Norge har i 2006 bidratt direkte med i alt 250 000 kr, som består av

65 000 NOK som landbidrag, og 185 000 NOK til prosjekter som det redegjøres for nedenfor. For 2007 er det satt av i alt 200 000 NOK.

Norge har i 2006 hatt formannskapet i styringsgruppa for prosjektet, og det er holdt tre møter. Den 24. april var det møte i Oslo, og det ble i tillegg til ordinære saker gitt en orientering om byggenæringen, om byggekostnadsprogrammet og om arbeidet med BuildingSmart, av representanter fra bransjen.

I handlingsprogrammet er det definert fem delprosjekter, blant annet: Etablering av et nettverk for felles forskning og utvikling, sammenligningsgrunnlag for kompetansekrav for spesielle aktører i byggeprosessen, en komparativ analyse av plan- og bygningslovgivningen i Baltikum og Polen med sikte på å gi grunnlag for mulige harmoniseringer med Norden og å gjøre markedsreguleringer og informasjon om nasjonale reguleringer tilgjengelig for potensielle aktører i markedet.

Handlingsprogrammet har nå gjennomført to av de tre årene. En del av samarbeidet har vært veldig positivt og inspirerende, men andre deler viser seg å være vanskeligere enn forutsatt, og dermed ta mer tid. Dette skyldes blant annet omstendigheter i Polen og Baltikum. I arbeidsgruppene for delprosjektene har alle landene deltatt og bidratt i varierende grad.

6.6 Samepolitisk samarbeid

Sameministrene og sametingspresidentene hadde sitt årlige fellesmøte i Oslo 18. oktober 2006 for å drøfte og behandle saker av felles interesse for samene i Finland, Sverige og Norge. I dette møtet ble ministrene og presidentene enige om å videreføre arbeidet med en nordisk samekonvensjon, i første omgang gjennom fortsatt nasjonalt arbeid med høringsoppfølging og eventuelle konsekvensanalyser. Gjensidig rapportering, informasjonsutveksling og koordinering vil skje innenfor rammen av det nordiske samarbeidet om samiske spørsmål. Ministrene og presidentene tar sikte på at landene til neste fellesmøte høsten 2007 har avklart sine posisjoner.

Under møtet ble også Nordisk samisk språkpris – Gollegiella – delt ut. Gollegiella ble opprettet i 2004 av sameministrene og sametingspresidentene og deles ut 2. hvert år. Språkprisen skal bidra til å fremme, utvikle og/eller bevare det samiske språket i Finland, Norge, Sverige og/eller Russland.

I fellesmøtet uttrykte ministrene og presidentene seg tilfreds med at Barentsrådet, Arktisk Råd og Nordisk Ministerråd har inkludert urfolks spørsmål i sine programmer, og at de har jevnlig kontakt med russiske myndigheter og samer om saker av felles interesse. De oppfordres til å øke fokus på urfolkenes situasjon og til å støtte tiltak som bidrar til å sikre urfolks

eksistensgrunnlag, språk og kultur. Ministrene og presidentene har i tillegg registrert med interesse at det er etablert et råd i Murmansk fylke som skal samordne og gi råd i spørsmål som er av betydning for den samiske befolkning på Kola.

Etter anmodning fra Kunnskapsdepartementet, vil Norges forskningsråd i nær forståelse med Sametinget, sette i gang en felles nordisk utredning som skal vurdere opprettelse av et felles samisk forskningsutvalg for Norge, Sverige og Finland. Forskningsutvalgets hovedoppgave kan være å legge strategier for samisk forskning og å bidra til bedre ressursutnyttelse gjennom koordinering av forskningsaktivitetene i de nordiske landene. Behovet for å opprette et samisk etikkutvalg foreslås også vurdert i denne sammenheng.

Grenseløst i Nord – samarbeid mellom grensekommuner i Norge og Finland ble startet høsten 2002. Hovedmål var å identifisere og bidra til å bygge ned strukturelle hindringer i grenseoverskridende handel, samarbeid m.v. mellom Norge og Finland. Aktuelle strukturelle hindringer kan være økonomiske, juridiske eller av annen karakter. Deltagere er de tre samiske grensekommunene Utsjok, Enonteki og Enare i Finland og kommunene Storfjord, Kåfjord, Nordreisa, Kautokeino, Karasjok, Tana, Porsanger, Nesseby og Sør-Varanger i Norge.

Arbeidet skal først og fremst fokusere på de problemene som kan løses lokalt og regionalt for å kunne bedre servicen overfor befolkningen som bor i grenseområdet slik at dagliglivet blir lettere. Både i Finland og i Norge ble det etablert arbeidsgrupper på sentralt hold og kontaktgruppe mellom kommunene. På norsk side er det etablert et "Finlandsombud" som et toårig prosjekt med arbeidssted Kautokeino. Fylkesmannen i Finnmark finansierer også et helseombud på deltid. Finland har etablert et "Norgesombud" med base i Utsjok kommune og et helseombud.

VEDLEGG 1**Prosjekter finansiert med midler fra formannskapspuljen 2006**

Nr.	Navn på prosjektet	Forvaltningsorgan	Totalbudsjett for prosjektet	Bevilget beløp
1.	Prosjekt om godkjenning av utenlandsk utdanning	Kunnskapsdepartementet	600 000	200 000
2.	Nordisk konferanse om lærende virksomheter	Kunnskapsdepartementet	650 000 DKK	50 000
3.	Bolognaseminar om den eksterne eksterne dimensjonen i Bolognaprosessen	Kunnskapsdepartementet	3 585 000	100 000
4.	Nordisk konferanse om kulturelt mangfold	Kultur- og kirke departementet	500 000	200 000
5.	Nordisk konferanse om fattigdom og levekår for barn i de nordiske land	Barne- og likestillingsdepartementet	550 000	150 000
6.	De energimessige, næringsmessige og regionale muligheter ved et ekspanderende bioenergimarked i Norden	Nordisk Energiforskning	800 000	400 000
7.	Tilgjengelighet til kulturhistoriske miljøer	Miljøverndepartementet	380 000	95 000
8.	Søknad fra Nordisk administrativt forbund	Nordisk Administrativt forbund	320 000	100 000
9.	Ny nordisk mat		2 600 000 (Sluttår 2008)	500 000
10.	Bassy – Baltic Sea Safety	SSPA Sweden AB	3 000 000 (Sluttår 2008)	500 000
11.	Friluftsliv og psykisk helse	Miljøverndepartement, helse	820 000	85 000
12.	Stadsplanering for alle	Den norske stats husbank	1 235 000	285 000
13.	Oppfølging av ministererklæring om "skogenes lokale betydning"	Landbruks- og matdepartementet	1 000 000	500 000
14.	Konsulentassistance til budgetmoderniseringsarbeidet			200 000
15.	Norden som et velfungerende indre marked og en grænseløs region	Nordisk InnovationsCenter	600.000	300.000
16.	Regional tilpasset innovasjonspolitik under nordiske forhold	Kommunal- og regionaldepartementet	1.300.000	400.000

Nr.	Navn på prosjektet	Forvaltningsorgan	Totalbudsjett for prosjektet	Bevilget beløp
17.	Lokal medvirkning for å nå 2010 målet om å stanse tap av biologisk mangfold	Direktoratet for Naturforvaltning	700.000	250.000
18.	Nordisk opplæring og utdanning i universell utforming	Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap	475.000	240.000
19.	Demokrati for alle	Deltasenteret Nordiska Handikappolitiska Rådet	285.000	145.000
20.	Nordisk-baltisk seminar om universell utforming som nasjonal strategi	Nordiska Handikappolitiska Rådet	170.000	85.000
21.	Nordisk konferanse om kultur og næring	Kultur- og kirkedepartementet,	500.000	155.000
22.	Nordisk workshop – merking	Mattilsynet	240.000	100.000
23.	Økt tilgang for barn og unge til nordisk kunst og kultur	Kultur- og kirkedepartementet,	308.000	91.500
24.	Utdannings- og forsknings samarbeid i nordområdene	Kunnskapsdepartementet	1.050.000	450.000
25.	Investing in Research and Innovation – exchanging European Experiences in a Nordic Context	Kunnskapsdepartementet	2.075.000	350.000
26.	Prosjekt om nordisk masterutdanning	Kunnskapsdepartementet	1.800.000	200.000
27.	Workshop om Millennium Ecosystem Assessment i int. miljør samarbeid og utviklingspolitikk	Miljøverndepartementet	390.000	195.000
28.	Nordisk velferdsportal	Arbeids- og inkluderingsdepartementet	800.000	200.000
29.	Entreprenørskap og innovasjon	Nærings- og handelsdepartementet	720.000	360.000
30.	Nordisk ekspertkonf. "Rusmiddelmissbrukere og psykiske lidelser"	Helse- og omsorgsdepartementet	402.120	200.000
31.	Ekspertkonferanse om forebygging av rusmiddelproblemer	Helse- og omsorgsdepartementet	260.000	130.000
32.	Konferanse om økosystembasert forvaltning av levende marine ressurser	Fiskeri- og kystdepartementet	1.060.000	390.000

Nr.	Navn på prosjektet	Forvaltningsorgan	Totalbudsjett for prosjektet	Bevilget beløp
33.	<p>Aktiviteter på likestillingsområdet:</p> <p>a) Presentasjonskonferanse 09.02 og 10.02.06 for det nordiske samarbeidsprogrammet for likestilling 2006 – 2010 "</p> <p>b) Handlingsplanen for menn og likestilling – avslutningskonferanse</p> <p>c) Effekter av familiepolitiske ordninger for likestilling mellom kjønnene</p>	Barne- og likestillingsdepartementet	1.600.000	800.000
34.	Etablering av et nordisk ungdomspanel	Barne- og likestillings-Departementet	1.100.000	550.000
35.	Konferanse i St. Petersburg "Community Living for Disabled children"	Arbeids- og sosialdepartementet	650.000	187.000
36.	6) Nordisk samarbeid om Pilotprosjekt om metoder for medvirkning og involvering av barn og unge" i oppfølgingen av WHO's 4. ministerkonferanse om miljø og helse	Sosial- og helsedirektoratet	363.000	185.000
37.	Konferanse om markedsføring rettet mot barn av mat og drikke	Sosial- og helsedirektoratet	620.000	280.000
Total			33.508.120	9.608.500